

МЕДИК

Ежемесячная газета

31 октября 2018, № 10 (3259)

**ҚАЗАҚСТАНДЫҚТАРДЫҢ
ӘЛ-АУҚАТЫНЫҢ ӨСУІ:
ТАБЫС ПЕН ТҰРМЫС САПАСЫН АРТТЫРУ**

**Мемлекет басшысы Н.Ә.Назарбаевтың
Қазақстан халқына жолдауы.
2018 жылғы 5 қазан**

**ҚАЗАҚСТАНДЫҚТАРДЫҢ ӘЛ-АУҚАТЫНЫҢ
ӨСУІ: ТАБЫС ПЕН ТҰРМЫС САПАСЫН
АРТТЫРУ**

Құрметті қазақстандықтар!

Біз тәуелсіздік жылдары көп жұмыс атқардық.

Экономикасы қарқынды дамып келе жатқан заманауи прогрессивті мемлекет құрып, бейбітшілік пен қоғамдық келісімді қамтамасыз еттік.

Сапалы әрі тарихи маңызы зор құрылымдық, конституциялық және саяси реформалар жүргіздік.

Қазақстанның халықаралық беделінің артуына және оның аймақтағы геосаяси рөлінің күшеюіне қол жеткіздік.

Біз өңірлік және жаһандық проблемаларды шешу ісіне зор жауапкершілікпен қарайтын жауапты әрі қалаулы халықаралық серіктес ретінде танылды.

Қазақстан ТМД және Орталық Азия елдері арасынан «ЭКСПО-2017» халықаралық көрмесін өткізу үшін әлемдік қоғамдастық таңдап алған бірінші мемлекет болды.

Біз Еуразия өңірінің қаржылық, іскерлік, инновациялық және мәдени орталығы ретінде қалыптасуын қамтамасыз етіп, жаңа елордамыз – Астананы салдық.

Халық саны 18 миллионнан асып, өмір сүру ұзақтығы 72,5 жасқа жетті.

Біз берік экономикалық негіз қалыптастырдық.

Соңғы 20 жыл ішінде елімізге 300 миллиард АҚШ доллары көлемінде тікелей шетел инвестициясы тартылды.

Экономиканы өркендетудің негізі саналатын шағын және орта бизнес нығайып келеді.

Дүниежүзілік Банктің бизнес жүргізу жеңілдігі рейтингінде Қазақстан 190 елдің ішінде 36-шы орынға көтерілді.

Біз әрдайым сыртқы сын-қатерлерге дер кезінде назар аударып, оларға дайын бола білдік.

Соған байланысты, мен елімізді жаңғырту жөнінде қажетті бағдарламалық бастамалар жасадым.

Олардың жүзеге асырылуы табысты дамуымыздың негізгі факторына айналды.

Біздің стратегиялық мақсатымыз – 2050 жылға қарай әлемдегі озық дамыған 30 елдің қатарына қосылу.

2014 жылы еліміздің инфрақұрылымын жаңартатын «Нұрлы жол» кешенді бағдарламасын іске асыруды бастадық.

Үш жыл бұрын «100 нақты қадам» – Ұлт жоспарын жарияладық.

Содан кейін еліміздің Үшінші жаңғыруына кірістік.

Оның басты міндеті – Қазақстанның жаһандық бәсекеге қабілеттілігін қамтамасыз ететін экономикалық өсімнің жаңа моделін құру.

Еліміздің орнықты дамуы өмір сүру деңгейін одан әрі арттыруға деген зор сенім ұялатады.

Біз жаңа міндеттерді атқаруға дайынбыз.

Құрметті отандастар!

Соңғы кездері әлемдік саяси және экономикалық трансформация үдерістері күшейе түсті.

Әлем қарқынды түрде өзгеріп келеді.

Мызғымастай көрінген жаһандық қауіпсіздік жүйесінің тұғыры мен халықаралық сауда ережелері бұзылуда.

Жаңа технологиялар, роботтандыру мен автоматтандыру еңбек ресурстарына және адам капиталының сапасына қатысты талаптарды күрделендіруде.

Қаржы жүйелерінің мүлде жаңа архитектурасы түзілуде.

Бұл орайда қор нарықтары кезекті қаржы дағдарысына алып келуі мүмкін жаңа «сабын көбігін» үрлеуде.

Бүгінде жаһандық және жергілікті проблемалар тоғыса түсуде. Мұндай жағдайда сын-қатерлерге төтеп берудің және мемлекеттің табысқа жетуінің кепілі елдің басты байлығы – адамның даму мәселесі болып отыр.

Үкімет, әрбір мемлекеттік органның, мемлекеттік компанияның басшысы жұмыс тәсілдерін өзгертуі қажет.

Қазақстандықтардың әл-ауқатының өсуі басты басымдыққа айналуға тиіс.

Мен лауазымды тұлғаның жеке тиімділігін және қызметке лай-

ықтылығын дәл осы өлшемге сәйкес бағалайтын боламын.

***

Қазақстандықтардың әл-ауқаты, ең алдымен, табыстарының тұрақты өсімі мен тұрмыс сапасына байланысты.

I. ХАЛЫҚ ТАБЫСЫНЫҢ ӨСУІ

Адам еңбекқор болып, өз кәсібін жақсы меңгергенде және лайықты жалақы алуға немесе жеке кәсіп ашып, оны дамытуға мүмкіндік болған кезде табыс артады.

Мемлекет пен адамдардың күш біріктіруінің арқасында ғана біз Жалпыға ортақ еңбек қоғамын құра аламыз.

Біріншіден, Үкіметке 2019 жылдың 1 қаңтарынан бастап ең төменгі жалақыны 1,5 есе, яғни 28 мыңнан 42 мыңға дейін өсіруді тапсырамын.

Бұл барлық сала бойынша түрлі меншік нысандарындағы кәсіпорындарда жұмыс істейтін 1 миллион 300 мың адамның еңбекақысын тікелей қамтиды.

Бюджеттік мекемелерде жұмыс істейтін 275 мың қызметкердің еңбекақысы көбейіп, орта есеппен 35 пайызға өседі.

Осы мақсаттарға 2019-2021 жылдарда республикалық бюджеттен жыл сайын 96 миллиард теңге бөлу керек.

Осыған орай, енді, ең төменгі жалақы ең төменгі күнкөріс шегіне байланысты болмайды. Ең төменгі жалақының жаңа мөлшері бүкіл экономика ауқымындағы еңбекақы өсімінің катализаторына айналады.

Төмен жалақы алатын қызметкерлердің еңбекақысын көтеру-ге қатысты бұл бастаманы ірі компаниялар қолдайды деп сенемін.

Екіншіден, бизнесті өркендетудің тұрақты көздерін қалыптастырып, жеке инвестицияны ынталандыру және нарық еркіндігін қолдау керек.

Дәл осы бизнес арқылы жаңа жұмыс орындары ашылып, қазақстандықтардың басым бөлігі табыспен қамтамасыз етіледі.

БІРІНШІ. Біз 2010 жылдың өзінде «Бизнестің жол картасы – 2020» бағдарламасын іске қостық.

Өңірлерге жұмыс сапарым барысында мұның тиімділігіне көз жеткіздім.

Бағдарламаның қолданылу мерзімін 2025 жылға дейін ұзарту керек.

Осы бағдарламаны жүзеге асыру үшін жыл сайын қосымша кемінде 30 миллиард теңге бөлуді қарастыру қажет.

Бұл 3 жыл ішінде қосымша кемінде 22 мың жаңа жұмыс орнын ашуға, 224 миллиард теңге салық түсіруге және 3 триллион теңгенің өнімін өндіруге мүмкіндік береді.

ЕКІНШІ. Экономикада бәсекелестікті дамыту және тұрғын үй-коммуналдық шаруашылығы мен табиғи монополиялардың қызметі үшін белгіленетін тарифтер саласында тәртіп орнату мақсатымен батыл шаралар қабылдау керек.

Коммуналдық қызмет пен табиғи монополияларды реттеу салаларында тарифтің жасалуы және тұтынушылардан жиналған қаржының жұмсалуды өлі күнге дейін ашық емес.

Монополистердің инвестициялық міндеттемелерінің мониторинг пен бақылау жүргізілмей отыр.

Үкімет 3 ай мерзімі ішінде осы мәселемен айналысып, бәсекелестікті қорғау функциясын елеулі түрде күшейте отырып, монополияға қарсы ведомствоның жұмысын реформалауы керек.

Бұл – маңызды мәселе, ол бизнес үшін кететін шығынның артуына, адамдардың нақты табысын азайтуға әкеп соқтырады.

ҮШІНШІ. Бизнесті заңсыз әкімшілік қысымнан және қылмыстық қудалау қаупінен қорғауды арттыра түсу керек.

2019 жылдың 1 қаңтарынан бастап салық заңнамасының бұзылуы жөніндегі қылмыстық жауапкершіліктің қолданылу шегін, айыппұлды өсіре отырып, 50 мың айлық есептік көрсеткішке дейін арттыруды тапсырамын.

Сондай-ақ, негізгі міндеті көлеңкелі экономикамен күрес болуға тиіс Қаржы мониторинг комитетіне функцияларын бере отырып, Экономикалық тергеу қызметін қайта құру қажет.

Біз «қолма-қол ақшасыз экономикаға» бет бұруымыз керек.

Мұнда жазалаушы ғана емес, сондай-ақ бизнестің қолма-қол ақшасыз есеп айырысуын қолдау сияқты ынталандырушы құралдарға да сүйенген жөн.

Салық және кеден саласындағы ақпараттық жүйелер интеграциясының аяқталуы әкімшілендірудің ашықтығын арттырады.

Үкімет үш жыл ішінде экономикадағы көлеңкелі айналымды кем дегенде 40 пайызға қысқарту үшін нақты шаралар қабылдауға тиіс.

Бизнес өз жұмысын жаңадан бастау үшін 2019 жылдың 1 қаңтарынан бастап салықтың негізгі сомасы төленген жағдайда,

өсім мен айыппұлды алып тастай отырып, шағын және орта бизнес үшін «салық амнистиясын» жүргізуге кірісуді тапсырамын.

ТӨРТІНШІ. Экспортқа бағытталған индустрияландыру мәселесі экономикалық саясаттың негізгі элементі болуға тиіс.

Үкімет өңдеу секторындағы экспорттаушыларға қолдау көрсетуге баса мән беруі қажет.

Біздің сауда саясатымызда селқостық болмауға тиіс.

Оған біздің тауарларымызды өңірлік және әлемдік нарықта ілгерілететін белсенді сипат дарыту керек.

Сонымен бірге, халық тұтынатын тауарлардың ауқымды номенклатурасын игеріп, «қарапайым заттар экономикасын» дамыту үшін кәсіпорындарымызға көмектесу қажет.

Бұл экспорттық әлеуетімізді жүзеге асыру тұрғысынан ғана емес, сондай-ақ ішкі нарықты отандық тауарлармен толтыру үшін де маңызды.

Үкіметке өңдеу өнеркәсібі мен шикізаттық емес экспортты қолдау мақсатымен алдағы 3 жылда қосымша 500 миллиард теңге бөлуді тапсырамын.

Басымдығы бар жобаларға қолжетімді несие беру міндетін шешу үшін Ұлттық банкке кемінде 600 миллиард теңге көлемінде ұзақ мерзімге қаржы бөлуді тапсырамын.

Үкімет Ұлттық банкпен бірлесіп, осы қаражаттың көзделген мақсатқа жұмсалуды қатаң бақылауды қамтамасыз етуі керек.

Ірі әрі серпінді жобаларды жүзеге асыру үшін шетелдік инвесторлармен бірлесіп инвестиция салу қағидаты бойынша жұмыс істейтін Шикізаттық емес секторға бөлінетін тікелей инвестиция қорын құру мәселесін қарастыру қажет.

Сондай-ақ, көлік-логистика және басқа да қызмет көрсету секторларын ілгерілету жөніндегі жұмыстарды жандандыру керек.

Бай табиғатымыз бен мәдени әлеуетімізді пайдалану үшін сырттан келетін және ішкі туризмді дамытуға ерекше көңіл бөлу қажет. Үкімет қысқа мерзімде салалық мемлекеттік бағдарлама қабылдауға тиіс.

БЕСІНШІ. Агроөнеркәсіп кешенінің әлеуетін толық іске асыру керек.

Негізгі міндет – еңбек өнімділігін және қайта өңделген ауыл шаруашылығы өнімінің экспортын 2022 жылға қарай 2,5 есе көбейту.

Мемлекеттік қолдаудың барлық шараларын елімізге заманауи агротехнологияларды ауқымды түрде тартуға бағыттау қажет.

Біз икемді әрі ыңғайлы стандарттарды енгізу және ауыл шаруашылығы саласындағы беделді шетелдік мамандарды – «ақылды адамдарды» тарту арқылы саланы басқарудың үздік тәжірибесін пайдалануымыз керек.

Ауыл кәсіпкерлеріне шаруашылық жүргізудің жаңа дағдыларын үйрету үшін жаппай оқыту жүйесін қалыптастырған жөн.

Үкіметке алдағы 3 жыл ішінде осы мақсаттарға жыл сайын қосымша кемінде 100 миллиард теңге қарастыруды тапсырамын.

АЛТЫНШЫ. Инновациялық және сервистік секторларды дамытуға ерекше көңіл бөлген жөн.

Ең алдымен, «болашақтың экономикасының» баламалы энергетика, жаңа материалдар, биомедицина, үлкен деректер, заттар интернеті, жасанды интеллект, блокчейн және басқа да бағыттарын ілгерілетуді қамтамасыз ету қажет.

Еліміздің жаһандық әлемдегі орны мен рөлі келешекте нақ осыларға байланысты болады.

Үкіметке Назарбаев Университетімен бірлесіп, нақты жобаларды анықтай отырып, әрбір бағыт бойынша арнайы бағдарламалар әзірлеуді тапсырамын.

Университет базасында жасанды интеллект технологиясын әзірлеумен айналысатын ғылыми-зерттеу институтын құру сондай жобалардың бірі бола алады.

ЖЕТІНШІ. Нақты экономиканы өркендету үшін қаржы секторының рөлін күшейтіп, ұзақ мерзімді макроэкономикалық тұрақтылықты қамтамасыз ету қажет.

Бағаның өсуі, қаржыландыруға қолжетімділік, банктердің орнықтылығы – міне, осы мәселелер көбіне қазір жұрттың қызығушылығын тудырып отыр.

Ұлттық банк Үкіметпен бірлесіп, қаржы секторын және нақты секторларды сауықтыру, инфляцияға қарсы кешенді саясат жүргізу мәселелерін жүйелі түрде шешуді бастауы керек.

Қалыптасқан жағдайда экономиканы, әсіресе, өңдеу секторы мен шағын және орта бизнесті несиелендіруді ұлғайту өте маңызды.

Сондай-ақ, зейнетақы активтері мен әлеуметтік сақтандыру жүйесінің ресурстарын басқару тиімділігін арттырып, баламалы қаржы құралдарын – құнды қағаз нарығы, сақтандыру және басқа

да салаларды нақты дамыту керек.

Бизнесті шетел инвестициясымен, капиталға қолжетімділікпен қамтамасыз ету ісінде «Астана» халықаралық қаржы орталығы маңызды рөл атқаруға тиіс.

Біз жеке сотты, қаржы реттеуішіні, биржаны арнайы құрдық.

Барлық мемлекеттік органдар мен ұлттық компаниялар осы алаңды белсенді пайдаланып, оның тез қалыптасуына және дамуына атсалысуы керек.

* * *

Аталған шаралардың тиімді жүзеге асырылуы жалақының өсуі мен жаңа жұмыс орындарының ашылуы есебінен қазақстандықтардың табысын арттырады.

Бұл үдерістер әрдайым Үкіметтің басты назарында болуға тиіс.

II. ТҰРМЫС САПАСЫН АРТТЫРУ

Әл-ауқатымыздың екінші бір сипаты – өмір сүру деңгейінің артуы.

Білім берудің, денсаулық сақтау саласының, тұрғын үйдің сапасы мен қолжетімділігі, жайлы және қауіпсіз жағдайда өмір сүру мәселелері әрбір қазақстандық отбасына қатысты.

Осыған орай, Үкімет әлеуметтік секторға, қауіпсіздік пен инфрақұрылымға мән бере отырып, бюджет шығыстарының басымдықтарын қайта қарауға тиіс.

БІРІНШІ. 5 жыл ішінде білім, ғылым, денсаулық сақтау салаларына барлық көздерден жұмсалатын қаражатты ішкі жалпы өнімнің 10 пайызына дейін жеткізу қажет.

Қаржыландыруды халыққа қызмет көрсету сапасын елеулі түрде арттыруды қамтамасыз ететін тиісті реформаларды жүзеге асыру үшін бағыттау керек.

ЕКІНШІ. Мектепке дейінгі білім беру сапасын түбегейлі жақсарту керек.

Ойлау негіздері, ақыл-ой мен шығармашылық қабілеттер, жаңа дағдылар сонау бала кезден қалыптасады.

Білім беру ісінде 4К моделіне: креативтілікті, сыни ойлауды, коммуникативтілікті дамытуға және командада жұмыс істей білуге басты назар аударылуда.

Бұл салада біліктілік талаптарын, оқыту әдісін, тәрбиешілердің және балабақшадағы басқа да қызметкерлердің еңбегіне ақы төлеу жүйесін қайта қарау қажет.

Білім және ғылым министрлігі әкімдіктермен бірлесіп, биыл тиісті «Жол картасын» әзірлеуі керек.

ҮШІНШІ. Орта білім беру жүйесінде негізгі тәсілдер белгіленген, қазіргі кезеңде солардың орындалуына баса назар аударған жөн.

Назарбаев зияткерлік мектептерінің оқыту жүйесі мен әдістемесі мемлекеттік мектептер үшін бірыңғай стандарт болуға тиіс. Бұл мектеп білімін реформалаудың қорытынды кезеңі болады.

Білім сапасын бағалау жүйесі халықаралық стандарттарға негізделуге тиіс.

Орта мектептердің өзінде балаларды мейлінше сұранысқа ие мамандықтарға бейімдеп, кәсіби диагностика жүргізу маңызды.

Бұл оқытудың жеке бағдарын жасауға және оқушы мен мұғалімнің оқу жүктемесін азайтуға мүмкіндік береді.

Балалар қауіпсіздігінің маңыздылығын ескеріп, бүкіл мектептер мен балабақшаларды бейнебақылау жүйесімен қамтамасыз етуді, мектеп психологтарының жұмысын күшейтуді және басқа да дәйекті шараларды жүзеге асыруды тапсырамын.

Білім алудың қолжетімділігін арттыру мақсатымен оқушыларға орын жетіспейтіні, мектептердің үш ауысымда оқыту және апат жағдайында болу проблемалары мейлінше сезіліп отырған өңірлер үшін Үкіметке 2019-2021 жылдарға арналған бюджеттен қосымша 50 миллиард теңге қарастыруды тапсырамын.

ТӨРТІНШІ. Келесі жылы «Педагог мәртебесі туралы» заңды әзірлеп, қабылдау қажет деп санаймын.

Бұл құжат мұғалімдер мен мектепке дейінгі мекемелер қызметкерлері үшін барлық игілікті қарастырып, жүктемені азайтуға, жөнсіз тексерістер мен міндеттен тыс функциялардан арашалауға тиіс.

БЕСІНШІ. Жоғары білім беру ісінде оқу орындарының маман дайындау сапасына қатысты талаптар күшейтіледі.

Біз гранттардың санын көбейттік, енді жауапкершіліктің кезеңі келді.

Жоғары оқу орнының табыстылығын бағалаудың басты критерийі – оқу бітірген студенттердің жұмыспен қамтылуы, жалақысы жоғары жұмысқа орналасуы.

Жоғары оқу орындарын ірілендіру саясатын жүргізу қажет.

Нарықта жоғары сапалы білім беруді қамтамасыз ететіндері ғана қалуға тиіс. Назарбаев Университетінің тәжірибесіне сүйеніп, үздік шетелдік топ-менеджерлерді жұмысқа тарту арқылы әлемнің жетекші университеттерімен әріптестік орнату маңызды.

Қазіргі білім инфрақұрылымының базасында Назарбаев Университетінің үлгісімен өңірлік жаңа жоғары оқу орнын құру қажет деп санаймын.

АЛТЫНШЫ. Медициналық қызмет сапасы халықтың әлеуметтік көңіл-күйінің аса маңызды компоненті болып саналады.

Ең алдымен, әсіресе ауылдық жерлерде алғашқы медициналық-санитарлық көмектің қолжетімді болуын қамтамасыз ету қажет.

Алғашқы медициналық-санитарлық көмек көрсететін қызметкерлерді ынталандыру үшін 2019 жылдың 1 қаңтарынан бастап ауруларды емдеу ісін басқарудың жаңа тәсілдерін енгізген учаскелік медицина қызметкерлерінің жалақысын кезең-кезеңмен 20 пайызға көбейтуді тапсырамын.

Осы мақсаттарға келесі жылы 5 миллиард теңге бөлінеді.

2019 жылдың 1 қаңтарынан бастап барлық емханалар мен ауруханалар медициналық құжаттарды қағазсыз, цифрлық нұсқада жүргізуге көшуге тиіс.

Бұл 2020 жылға қарай бүкіл тұрғындардың электронды денсаулық паспорттарын жасауға, кезектерді, бюрократияны жоюға, қызмет көрсету сапасын арттыруға мүмкіндік береді.

Осыған дейін жасалған кардиологиялық және нейрохирургиялық кластерлердің тәжірибесін пайдаланып, 2019 жылы Астанада Ұлттық ғылыми онкологиялық орталықтың құрылысын бастау керек.

Осылайша біз көптеген адам өмірін сақтап қаламыз.

ЖЕТІНШІ. Өңірлік деңгейдегі резервтерді тауып, бұқаралық спорт пен дене шынықтырудың қолжетімділігін арттыру қажет.

Үкіметке және әкімдерге кем дегенде 100 дене шынықтыру-сауықтыру кешенін салуды тапсырамын.

Сондай-ақ, қолданыстағы, әсіресе мектептердегі спорт ғимараттарын тиімді пайдаланып, дене шынықтырумен айналысу үшін аулаларды, парктерді, саябақтарды жабдықтау қажет.

СЕГІЗІНШІ. Ұлт саулығы – мемлекеттің басты басымдығы. Бұл – қазақстандықтар сапалы азық-түлікті пайдалануға тиіс деген сөз.

Бүгінде халықты сапасыз әрі денсаулыққа және өмірге қауіп төндіретін тауарлар мен көрсетілетін қызметтерден қорғайтын тұтас саясат жоқ.

Үкіметке шаралар қабылдауды және осы жұмысты ретке келтіруді тапсырамын.

Келесі жылдан бастап Тауарлар мен көрсетілетін қызмет сапасын және қауіпсіздігін бақылау комитеті жұмысын бастауға тиіс.

Оның қызметі, ең бастысы, азық-түлікке, дәрі-дәрмекке, ауыз суға, балалар тауарына, медициналық қызмет көрсетуге сараптама жүргізуді қамтитын болады.

Бұл үшін заманауи зертханалық базаны қамтамасыз етіп, білікті мамандар штатын қалыптастыру қажет.

Бұл орайда, тұтынушылардың құқықтарын қорғайтын қоғамдық ұйымдарды институционалды тұрғыдан күшейтіп, оларды белсенді пайдаланған жөн.

Біз әрдайым бизнеске көмек көрсетеміз, бірақ адам, оның құқықтары мен денсаулығы маңыздырақ.

Мемлекет әкімшілік кедергілерді азайту барысында көптеген тексерістен, рұқсат беру және басқа да рәсімдерден бас тартты.

Сондықтан, ұсынылатын тауарлардың, көрсетілетін қызметтердің сапасы мен қауіпсіздігі үшін бизнес қоғамдастығы да жауап береді.

Жалпы, бизнес пайда табуы ғана емес, сондай-ақ, мемлекетпен бірлесіп азаматтарымыздың қауіпсіздігі мен жайлы тұрмысын қамтамасыз етуді де ойлауы керек.

* * *

Халыққа сапалы әлеуметтік қызмет көрсету ісі тұрғын үй жағдайын жақсарту, еліміздегі кез келген елді мекенде жайлы әрі қауіпсіз өмір сүру сипатындағы мол мүмкіндіктермен үйлесімді түрде толығырақ түсуге тиіс.

III. ӨМІР СҮРУГЕ ЖАЙЛЫ ОРТА ҚАЛЫПТАСТЫРУ

Жайлылық дегеніміз – ең алдымен, тұрғын үйдің қолжетімділігі, ауланың әдемілігі мен қауіпсіздігі, тіршілікке және жұмыс істеуге қолайлы елді мекеннің және сапалы инфрақұрылымның болуы.

БІРІНШІ. Сапалы әрі қолжетімді тұрғын үй.

Бүгінде біз тұрғын үй құрылысына зор серпін беріп отырған «Нұрлы жер» бағдарламасын табысты іске асырудамыз.

Тұрғын үй ипотекасының қолжетімділігін арттыратын жаңа ауқымдағы «7-20-25» бағдарламасы қолға алынды.

Әкімдерге жергілікті бюджет есебінен жеңілдетілген ипотека бойынша алғашқы жарнаны ішінара субсидиялау мәселесін пысықтауды тапсырамын.

Мұндай тұрғын үй сертификаттарын беру біліктілігі жоғары педагогтер, медицина қызметкерлері, полицейлер және өңірге қажетті басқа да мамандар үшін ипотеканың қол жетімділігін арттырады.

Сондай-ақ, халықтың әлеуметтік тұрғыдан әлсіз топтары үшін ірі қалаларда жалдамалы тұрғын үй құрылысын ұлғайту қажет.

Бұл шаралар 250 мыңнан астам отбасы үшін тұрғын үй жағдайын жақсартуға мүмкіндік береді.

Бюджет есебінен салынатын жаппай құрылыс алаңдарына арналған инженерлік инфрақұрылым жүргізуді қоса алғанда, мемлекет бес жыл ішінде 650 мың отбасыға немесе 2 миллионнан астам азаматтарымызға қолдау көрсетеді.

ЕКІНШІ. Еліміздің аумақтық дамуына жаңа тәсілдер енгізуді қамтамасыз ету қажет.

Бүгінде жетекші елдердің экономикасы, көбіне, жаһандық қалалар немесе мегаполистер арқылы танылады.

Әлемдік ішкі жалпы өнімнің 70 пайыздан астамы қалаларда түзіледі.

Біздің өз тұрмыс салтымыз тарихи қалыптасты, моноқалалары мен шағын облыс орталықтары бар аграрлы экономика басымдыққа ие болды.

Сондықтан 18 миллион халқы бар ел үшін миллионнан астам тұрғыны бар 3 қаланың болуы, соның ішінде 2 қаланың тәуелсіз Қазақстан дәуірінде осы қатарға қосылуы – үлкен жетістік.

Астана мен Алматы еліміздегі ішкі жалпы өнімнің 30 пайыздан астамын қазірдің өзінде қамтамасыз етіп отыр.

Бірақ, қалалардың инфрақұрылымы кәсіпорындар мен тұрғындардың жедел өсіп келе жатқан қажеттіліктеріне сай бола бермейді.

Соңғы жылдары біз «Нұрлы жол» бағдарламасы бойынша республикалық маңызы бар инфрақұрылым қалыптастырдық.

2015 жылдан бастап 2400 шақырым автомобиль жолы салынды және қайта жөнделді. Бұл жұмыстар жалғасуда және 2020 жылға дейін қосымша 4600 шақырым жол пайдалануға беріледі.

Енді өңірлік және қалалық инфрақұрылымды жүйелі түрде дамытқан жөн.

Осы мақсатқа орай биыл қаржыландыру көлемі арты: жергілікті маңызы бар жолдарға 150 миллиард теңгеге дейін, ауылдық жерлерді сумен қамтуға 100 миллиард теңгеге дейін қаражат бөлінді.

Әкімдер осы қаражаттың есебінен өңірлердегі мейлінше өткір проблемаларды шешуге күш жұмылдыруы керек.

Үкімет бұл міндетті жүйелі қолға алып, қосымша инфрақұрылымдық мәселелер тізімін жасап, жобаларды бағалап, оларды қаржыландыру көздерін іздеп табуы қажет.

Жаңа мектептер, балабақшалар, ауруханалар құрылысын елді мекендерді дамыту жоспарларымен ұштастыру қажет, сондай-ақ, бұл секторға жеке инвесторларды тарту үшін жағдай жасаған жөн.

Сонымен қатар, «инфрақұрылым адамдарға» моделінен «адамдар инфрақұрылымға» моделіне бірте-бірте көшу қажет.

Бұл елді мекендерді ірілендіру ісін ынталандырып, бөлінетін қаражатты пайдалану тиімділігін арттыратын болады.

Әрбір өңір мен ірі қала бәсекеге қабілеттіліктің қолда бар басымдықтарын ескеріп, өзіндік орнықты экономикалық өсу және жұмыспен қамту моделіне сүйене отырып дамуға тиіс.

Осыған орай, тірек саналатын ауылдардан бастап республикалық маңызы бар қалаларға дейінгі түрлі елді мекендер үшін өңірлік стандарттар жүйесін әзірлеу керек.

Бұл стандарт әлеуметтік игіліктер мен көрсетілетін мемлекеттік қызметтердің тізімі мен қолжетімділігінің, көлік, мәдени-спорттық, іскерлік, өндірістік, цифрлық инфрақұрылыммен қамтамасыз етілудің нақты көрсеткіштерін және басқа да мәселелерді қамтуға тиіс.

Экологиялық ахуалды жақсарту, соның ішінде зиянды заттардың таралуы, топырақтың, жердің, ауаның жағдайы, қалдықтарды жою, сондай-ақ онлайн түрінде еркін қолжетімді экологиялық мониторинг жүргізу жүйесін дамыту жөніндегі жұмыстарды күшейту қажет.

Мүмкіндігі шектеулі тұлғаларға арналған «кедергісіз орта» қалыптастыруға зор мән берілуге тиіс.

2019 жылдың 1 қыркүйегіне дейін Еліміздің басқарылатын урбанизациясының жаңа картасына айналатын Еліміздің 2030 жылға дейінгі аумақтық-кеңістіктік дамуының болжамды схемасын әзірлеуді тапсырамын.

Практикалық шараларды жүзеге асыру үшін нақты іс-шараларды, жобаларды және қаржыландыру көлемін көрсете отырып, Өңірлерді дамытудың 2025 жылға дейінгі прагматикалық бағдарламасын әзірлеуді тапсырамын.

Өңірлік дамудың аталған аспектілері іске асырылу мерзімдері 2025 жылға дейін ұзартылуға тиіс «Нұрлы жол» және «Нұрлы жер» мемлекеттік бағдарламаларында ескерілуі керек.

Біріншісі көлік инфрақұрылымын дамытуға, екіншісі – коммуналды және тұрғын үй құрылысындағы міндеттерді шешуге бағытталуға тиіс.

Бұл бағдарламалардың «екінші тынысын» ашу керек.

ҮШІНШІ. Құқық қорғау органдарының жұмысына терең және сапалы өзгерістер қажет.

Қауіпсіздік тұрмыс сапасының ажырамас бөлігі болып саналады.

Ішкі істер органдарының қызметкерлері қылмыспен күресте «алдыңғы шепте» жүреді, көбіне өз басын қатерге тігіп, азаматтарды қорғайды.

Сонымен қатар, қоғам құқық қорғау органдарының, ең алдымен, полиция жұмысының түбегейлі жақсаруын күтіп отыр.

Үкіметке Президент Әкімшілігімен бірлесіп, «Ішкі істер органдарын жаңғырту жөніндегі жол картасын» қабылдауды тапсырамын.

Реформалар 2019 жылдың 1 қаңтарынан бастап жүзеге асырыла бастауға тиіс.

Біріншіден, Ішкі істер министрлігінің штаттық санын оңтайландырып, полицияны өзіне тиесілі емес функциялардан арылту қажет.

Үнемделген қаражатты полицейлердің жалақысын көбейтуге, олардың тұрғын үй және өзге де әлеуметтік мәселелерін шешуге бағыттаған жөн.

Екіншіден, полиция қызметкерінің жаңа стандартын бекітіп, мансаптық ілгерілеу, сондай-ақ, полиция академиялары арқылы кадрларды даярлау мен іріктеу жүйесін өзгерту керек.

Қызметкерлердің бәрі қайта аттестациялаудан өтуге тиіс. Тек үздіктері ғана қызметін жалғастырады.

Үшіншіден, халықпен жұмыс істеудің жаңа заманауи форматтарын енгізіп, полицияны бағалаудың критерийлерін түбегейлі өзгертен жөн.

Полицияның жұмысын сервистік модельге көшіру қажет.

Азаматтар санасында полицейлер жазалаушы емес, керісінше, қиын жағдайда көмек көрсетуші деген түсінік орнығуы керек.

Қалалық және аудандық ішкі істер органдары жанында Халыққа қызмет көрсету орталықтарының қағидаты бойынша азаматтарды қабылдау үшін қолайлы жағдай жасау қажет.

Қазақстанның бүкіл қалаларын қоғамдық қауіпсіздікке мониторинг жүргізу жүйелерімен жабдықтау керек.

Қоғам тарапынан білдірілген сенім деңгейі және халықтың өзін қауіпсіз сезінуі полиция жұмысын бағалаудың негізгі өлшемдері болуға тиіс.

ТӨРТІНШІ. Сот жүйесін одан әрі жаңғырту.

Соңғы жылдары көп жұмыс атқарылды, дегенмен, басты міндет – соттарға деген сенімнің жоғары деңгейін қамтамасыз ету шешімін таппай отыр.

Сонымен қатар, құқық үстемдігі – біздің реформаларымыздың табысты болуының негізгі факторы.

Біріншіден, сот жұмысының заманауи форматтарын және озық электронды сервистер енгізуді жалғастырған жөн.

Жыл сайын 4 миллион азаматымыз сотта қаралатын іске қатысады.

Бұған қаншама күш пен қаражат жұмсалады!

Уақыт пен ресурстардың орынсыз шығынын талап ететін артық сот рәсімдері қысқартуға тиіс. Бұрын адамдардың жеке өздерінің келуі талап етілсе, қазір оны алыстан жүзеге асыруға болады.

Екіншіден, сот жүйесінің сапалы дамуын және кадрларының жаңаруын қамтамасыз етіп, үздік заңгерлер судья болуға ұмтылатындай жағдай жасау керек.

Үшіншіден, әсіресе бизнес пен мемлекеттік құрылымдар арасындағы сот арқылы шешілетін дау-дамайды қарау кезінде түсінікті әрі болжамды сот тәжірибесі керек, сондай-ақ судьяларға заңсыз ықпал ету мүмкіндіктерін жою қажет.

Жоғарғы сотқа Үкіметпен бірлесіп, жыл соңына дейін тиісті шаралар кешенін әзірлеуді тапсырамын.

***

Кез келген реформаларды іске асыру барысында өзінің барлық іс-қимылын халықтың әл-ауқатын арттыруға арнайтын жинақы әрі тиімді мемлекеттік аппарат маңызды рөл атқаратын болады.

IV. АЗАМАТТАР СҰРАНЫСЫНА БЕЙІМДЕЛГЕН МЕМЛЕКЕТТІК АППАРАТ

Жаңа кезең жағдайында мемлекеттік аппарат қалай өзгеруге

тиіс?

БІРІНШІ. Мемлекеттік органдар қызметінің тиімділігін түбегейлі арттыру.

«Сапа» – мемлекеттік қызметші өмірінің жаңа стилі, ал өзін-өзі жетілдіру – оның басты қағидаты болуға тиіс.

Жаңа формацияның мемлекеттік қызметшілері мемлекет пен қоғам арасындағы алшақтықты қысқартуға тиіс.

Бұл арқылы тұрақты кері байланыс орнығып, мемлекеттік саясаттың нақты шаралары мен нәтижелері қызу талқыланып, жұртшылыққа түсіндіріледі.

Мемлекеттік басқару академиясы Назарбаев Университетімен бірлесіп, «Жаңа формацияның басшысы» бағдарламасын және басшылық қызметтерге тағайындау кезінде арнайы қайта даярлаудан өткізетін курстар әзірлеу қажет.

Үздік шетелдік компанияларда жұмыс тәжірибесі бар немесе әлемнің жетекші университеттерінде білім алған жеке сектордағы кәсіби мамандарды тарту маңызды.

Биыл біз 4 мемлекеттік органға жалақы төлеудің жаңа моделін енгіздік.

Барлық пилоттық жобалар жақсы нәтижелер көрсетіп отыр. Мемлекеттік қызметке қызығушылық артты, әсіресе өңірлік деңгейде оның өзектілігі жоғары.

Тиімсіз шығындарды оңтайландыру және басшылық құрамын қысқарту есебінен төменгі және орта буындағы қызметкерлердің жалақысы 2 - 2,5 есе өсті.

Кадрлардың жұмыстан кетуі 2 есе қысқарды.

Беделді жоғары оқу орындарын бітірген түлектерді қоса алғанда, біліктілігі жоғары кадрлардың жеке сектордан келуі 3 есе артты.

Мемлекеттік қызмет істері агенттігінде орталық аппаратқа арналған конкурс бір орынға 28 адамға дейін, ал өңірлік құрылымдарда бір орынға 60 адамға дейін өсті.

Маңғыстау облысының әкімдігіндегі 1 бос орынға енді 16 адам, ал Әділет министрлігінде орта есеппен 13 адам үміткер болып отыр.

Астанада мемлекет-жекеменшік әріптестік аясында іске асырылып жатқан жобаларды қаржыландыруға қатысты жаңа тәсілдер есебінен ғана 30 миллиардтан астам теңге үнемделді.

Еңбекәкі төлеудің жаңа моделіне көшу үшін мемлекеттік органдардың басшыларына «бюджеттік-кадрлық маневрді» жүзеге асыруға құқық бердім.

Олар үнемделген қаражатты қызметшілердің жалақысын арттыруға бағыттау мүмкіндігін алды.

Қазіргі уақытта көптеген мемлекеттік органдар жаңа модельге көшуді қалап отыр.

Ең бастысы – олар мұны тек жалақыны көбейту ғана емес, бәрінен бұрын, жұмыстарының тиімділігін арттыру деп түсінуі керек.

Еңбекке төленетін қаржының өсімі бюджет шығысын, соның ішінде бағынышты мекемелердің шығыстарын оңтайландыру және үнемдеу есебінен өтелуін бақылауда ұстауды тапсырамын.

Бұл жерде аталған жобаның беделін түсірмес үшін формализм мен теңгермешілікке жол бермеу қажет.

ЕКІНШІ. Осы күрделі кезеңде бөлінетін әрбір теңгенің қайтарымының мол болуына қол жеткізу керек.

Тексерістер нәтижелері айқындап отырғандай, құрылыс құны кей жағдайда жобалық құжаттар әзірлеу кезеңінде-ақ арттырылып көрсетіледі.

Соңына дейін жеткізілмейтін немесе перспективасы жоқ екені әуел бастан белгілі болған жобалар бар.

Егер жүктелген іске жауапкершілік танытатын болсақ, бюджеттің жүздеген миллиард теңгесін үнемдеп, тұрғындардың нақты қажетіне бағыттауға болады.

Үкімет тиімсіз әрі уақтылы емес шығындарды болдырмай, шығыстарды оңтайландырып, қаражатты үнемдеу үшін жүйелі шаралар қабылдауы қажет.

ҮШІНШІ. Сыбайлас жемқорлықпен белсенді күрес жалғасатын болады.

Біріншіден, көрсетілетін мемлекеттік қызметтер аясында мемлекеттік қызметшілердің тұрғындармен тікелей қарым-қатынасын азайтуға қол жеткізген жөн.

Жер қатынастары мен құрылыс саласындағы бюрократтық рәсімдер жұртшылықты мазалайтын мәселелердің бірі болып саналады.

Бұл салада ашықтық жоқ, халық пен бизнес ақпаратқа толық қол жеткізе алмай отыр.

Жер қоры мен жылжымайтын мүлік нысандары туралы мәліметтердің бірыңғай ақпараттық базасын жасауды тапсырамын.

Осы мәселе бойынша тәртіп орнатып, жерді нақты инвесторларға беру керек!

Бұл – бір ғана мысал.

Жұрттың және бизнес қоғамдастығының наразылығын туғызатын басқа да бағыттар бойынша тиісті реттеу жұмыстарын жүргізу керек.

Жалпы, 2019 жылы көрсетілетін мемлекеттік қызметтердің 80 пайызы, ал 2020 жылы кемінде 90 пайызы электронды форматқа көшірілуі тиіс.

Сол үшін Мемлекеттік көрсетілетін қызметтер туралы заңды жедел жаңарту керек.

Екіншіден, қарамағындағы қызметкерлер сыбайлас жемқорлыққа қатысты құқықбұзушылық жасаған жағдайда бірінші басшылардың жеке тәртіптік жауапкершілігін күшейту мәселесін пысықтау қажет.

Сонымен қатар, адал жұмыс істейтін қызметкер тексерушілерден қорықпауға тиіс.

Үшіншіден, «Сыбайлас жемқорлықтан ада өңірлер» жобалары аясында елорданың жемқорлыққа қарсы стратегияны жүзеге асыру жөніндегі тәжірибесін тарату керек.

ТӨРТІНШІ. Үкімет пен барлық мемлекеттік органдардың жұмысында формализм мен бюрократияны азайту қажет.

Соңғы кездері Үкіметтегі, мемлекеттік органдардағы ұзақ отырыстар мен кеңестердің саны еселеп артып, сондай-ақ құжат айналымы елеулі түрде көбейді.

Үкімет әкімдердің және олардың орынбасарларының қатысуымен күніне 7 кеңес өткізетін кездері де болады.

Олар қай кезде жұмыс істейді?

Мұны доғарып, бұл мәселені ретке келтіру керек.

Өздеріне нақты міндеттемелер алуға және солар үшін жария түрде есеп беруге тиіс министрлер мен әкімдерге шешім қабылдау еркіндігін ұсыну қажет.

Еліміздің 2025 жылға дейінгі дамуының стратегиялық жоспарының әзірленген көрсеткіштер картасы бұған негіз болуға тиіс.

БЕСІНШІ. Қойылған міндеттерді тиімді жүзеге асыру үшін реформалардың жүргізілуіне бақылау механизмдерін күшейту қажет.

Үкімет пен мемлекеттік органдар жыл соңына дейін дамудың аталған барлық мәселелерін қамти отырып, нақты индикаторлар мен «жол карталарын» әзірлеуге тиіс, сондай-ақ реформаларды іске қосу үшін қажетті заң жобаларының бәрін Парламентке уақтылы енгізуі керек.

Өз кезегінде, Парламент оларды сапалы әрі жедел қарастырып, қабылдауға тиіс.

Реформалар мен негізгі стратегиялық құжаттардың жүзеге асырылу барысына мониторинг жүргізіп, бағалау үшін қажетті өкілеттіктер бере отырып, Президент Әкімшілігінде Ұлттық жаңғыру офисін құруды тапсырамын.

Бұл офис статистикалық көрсеткіштерге мониторинг жүргізуден бөлек, Экономикалық ынтымақтастық және даму ұйымының тәжірибесіне сәйкес, тұрғындар үшін өзекті мәселелер жөнінде халық пен бизнес өкілдері арасында тұрақты түрде сауалнама жүргізуді қамтамасыз етеді.

Офис әрбір бағыт бойынша қалыптасқан жағдай жөнінде маған үнемі баяндап отырады.

Үкіметтің әрбір мүшесі, мемлекеттік органдар мен компаниялардың басшылары алға қойылған міндеттердің орындалуына дербес жауап беретін болады.

V. ТИІМДІ СЫРТҚЫ САЯСАТ

Қазақстанның табысты жаңғыруын қамтамасыз ету үшін бастамашыл белсенді сыртқы саясатты одан әрі жүзеге асыру қажет.

Біздің бейбітсүйгіш бағытымыз бен осы саладағы нақты айқындалған қағидаттарымыз өзін-өзі толық ақтап отыр.

Қазақстанның Ресей Федерациясымен қарым-қатынасы мемлекетаралық байланыстардың эталоны болып саналады.

Толыққанды интеграциялық бірлестік әрі әлемдік экономикалық қатынастардың белсенді мүшесі ретінде қалыптасқан Еуразиялық экономикалық одақ табысты жұмыс істеуде.

Орталық Азия өңірінде өзара ықпалдастықтың жаңа парағы ашылды.

Қытай Халық Республикасымен жан-жақты стратегиялық серіктестігіміз дәйекті түрде дамып келеді.

«Бір белдеу – бір жол» бағдарламасы Қытаймен қарым-қатынасымызға тығыз серпін берді.

Менің қаңтар айындағы Вашингтонға ресми сапарым және Президент Дональд Трамппен жүргізген келіссөздерім барысында Қазақстан мен АҚШ-тың ХХІ ғасырдағы кеңейтілген стратегиялық серіктестігі жөніндегі уағдаластыққа қол жеткізілді.

Біз сауда және инвестиция саласындағы ірі серіктесіміз – Еуропа

Одағымен қарқынды ынтымақтастығымызды жалғастыра береміз.

ТМД елдерімен, Түркиямен, Иранмен, Араб Шығысы және Азия елдерімен өзара тиімді екі жақты қатынастар дамып келеді.

Ақтау қаласындағы саммитте қабылданған Каспий теңізінің құқықтық мәртебесі туралы конвенция Каспий маңы елдерімен ынтымақтастықтың жаңа мүмкіндіктеріне жол ашады.

Қазақстан Біріккен Ұлттар Ұйымының Қауіпсіздік Кеңесіндегі миссиясын абыроймен аяқтап келеді.

Сирия жөніндегі Астана процесі бейбіт жолмен реттеу және осы елдің дағдарыстан шығуы жөнінде тиімді жұмыс жүргізіп жатқан бірден-бір келіссөздер форматына айналды.

Сонымен қатар, қазіргі күрделі жағдайда Қазақстан Республикасының сыртқы саясаты бейімделуді және ұлттық мүддені прагматизм қағидаттарына сәйкес ілгерілетуді талап етеді.

***

Барлық кезеңде де табысқа деген нық сенім мен халықтың бірлігі ғана ел тағдырын шешкен.

Бірлескен күш-жігеріміздің арқасында ғана біз ұлы асуларды бағындыра аламыз.

VI. ӘРБІР ҚАЗАҚСТАНДЫҚТЫҢ ЕЛІМІЗДЕГІ ӨЗГЕРІСТЕР ҮДЕРІСТЕРІНЕ АТСАЛЫСУЫ

Әрбір қазақстандық жүргізіліп жатқан реформалардың мәнін және олардың Отанымызды өркендету жолындағы маңызын жете түсінуге тиіс.

Реформаларды табысты жүзеге асыру үшін қоғамымыздың ортақ мақсатқа жұмылуы аса маңызды.

«Рухани жаңғыру» бағдарламасы жаппай қолдауға ие болып, қоғамдағы жаңғыру үдерістеріне зор серпін берді.

Бұл бастаманы әрі қарай жалғастырып қана қоймай, оның аясын жаңа мазмұнмен және бағыттармен толықтыру қажет.

Жастар мен отбасы институтын кешенді қолдау мемлекеттік саясаттың басымдығына айналуда тиіс.

Жастардың барлық санатын қолдауға арналған шараларды толық қамтитын әлеуметтік сатының ауқымды платформасын қалыптастыру керек.

Келесі жылды Жастар жылы деп жариялауды ұсынамын.

Біз ауылдық жерлердің әлеуметтік ортасын жаңғыртуға кірісуіміз қажет.

Бұған арнайы «Ауыл – Ел бесігі» жобасының іске қосылуы септігін тигізеді.

Бұл жоба арқылы өңірлердегі еңбекке қатысты идеологияны ілгерілетуді қолға алу керек.

Бойсқаут қозғалысы сияқты «Сарбаз» балалар-жасөспірімдер бірлестігін құрып, мектептерде әскери-патриоттық тәрбиенің рөлін күшейткен жөн.

«Өз жеріңді танып біл» жаңа бастамасы аясында еліміздің өңірлері бойынша жаппай мектеп туризмін қайта жаңғырту керек.

Бүгінде халықтың әлеуметтік көңіл-күйін айқындайтын негізгі салаларда теңдессіз шаралар ұсынылып отыр.

Бастамалардың қаржылық көлемі

1,5 триллион теңгеден асады, ал жиынтық әсері одан да көбірек. Бұл халықтың өмір сүру деңгейін арттыруға зор серпін береді.

Бұл – ең сенімді әрі тиімді инвестиция.

Қымбатты қазақстандықтар!

Халқымыздың бақуатты өмір сүруі және еліміздің озық дамыған 30 елдің қатарына қосылуы – Тәуелсіз мемлекетіміздің мәңгілік мұраты.

Біз қашан да заман сынына тегеурінді іс-қимылмен төтеп беріп келеміз.

Бұл – ең алдымен, ел ынтымағының арқасы.

«Ынтымақты елдің ырысы мол» дейді халқымыз.

Бүгінгі кезеңнің де талабы оңай емес.

Бірлігіміз мызғымаса, ынтымағымыз ыдырамаса, біз үшін алынбайтын асу, бағынбайтын белес болмайды.

Мен әрбір жолдауымда халықтың әлеуметтік жағдайы мен тұрмыс сапасын жақсартуға ерекше мән беріп келемін.

Қазіргі «7-20-25», «Нұрлы жол», «Нұрлы жер» және басқа да мемлекеттік бағдарламалардың басты мақсаты – халқымыздың тұрмыс сапасын жақсарту.

Қазақстанның бағындыратын биіктері әлі алда.

Осы жолда халық сенімі рухымызды жігерлендіріп, бойымызға күш-қайрат дарытады.

Сол сенімді ақтаудан артық мұрат жоқ!

**Послание Президента Республики
Казахстан Н.Назарбаева народу
Казахстана. 5 октября 2018 г.**

**РОСТ БЛАГОСОСТОЯНИЯ КАЗАХСТАНЦЕВ:
ПОВЫШЕНИЕ ДОХОДОВ И КАЧЕСТВА
ЖИЗНИ**

Уважаемые казахстанцы!

За годы Независимости нами проделана большая работа.

Создав современное прогрессивное государство с динамично развивающейся экономикой, мы обеспечили мир и общественное согласие.

Провели качественные и исторически значимые структурные, конституционные и политические реформы.

Добились повышения международного авторитета Казахстана и усиления его геополитической роли в регионе.

Мы зарекомендовали себя в качестве ответственного и востребованного международного партнера в решении региональных и глобальных проблем.

Казахстан стал первым государством среди стран СНГ и Центральной Азии, который был выбран мировым сообществом для проведения международной выставки «ЭКСПО-2017».

Мы построили новую столицу – Астану, ставшую финансовым, деловым, инновационным и культурным центром евразийского региона.

Численность населения страны превысила 18 миллионов человек, продолжительность жизни достигла 72,5 лет.

Мы сформировали прочные экономические основы.

За последние 20 лет в страну привлечены прямые иностранные инвестиции в объеме 300 миллиардов долларов США.

Развивается малый и средний бизнес, составляющий основу процветания экономики. В рейтинге ведения бизнеса Всемирного банка Казахстан поднялся на 36-е место среди 190 стран.

Мы всегда своевременно реагировали на внешние вызовы и были готовы к ним.

В связи с этим я выдвигал необходимые программные инициативы по модернизации страны. Их реализация стала основным фактором успешного развития.

Наша стратегическая цель – к 2050 году войти в число 30 развитых стран мира.

В 2014 году мы начали реализацию комплексной программы «Нұрлы жол», направленной на модернизацию инфраструктуры страны.

Три года назад был обнародован План нации «100 конкретных шагов».

Затем мы приступили к Третьей модернизации страны. Ее главная задача – сформировать новую модель экономического роста, которая обеспечит глобальную конкурентоспособность Казахстана.

Устойчивое развитие нашей страны вселяет большую надежду на дальнейшее повышение уровня жизни.

Мы готовы к решению новых задач.

Уважаемые соотечественники!

В последнее время усиливаются процессы мировой политической и экономической трансформации.

Мир стремительно меняется.

Рушатся казавшиеся незыблемыми устои системы глобальной безопасности и правила международной торговли.

Новые технологии, роботизация и автоматизация усложняют требования к трудовым ресурсам и качеству человеческого капитала.

Выстраивается совершенно новая архитектура финансовых систем. При этом фондовые рынки надувают новый «мыльный пузырь», который может спровоцировать очередной финансовый кризис.

Сегодня глобальные и локальные проблемы переплетаются. В этих условиях ответом на вызовы и залогом успешности государства становится развитие главного богатства – человека.

Правительству, каждому руководителю госоргана, госкомпании нужно изменить подходы в работе. Главным приоритетом должен стать рост благосостояния казахстанцев.

Именно по этому параметру я буду теперь оценивать персональную эффективность и соответствие занимаемым должностям.

* * *

Благополучие казахстанцев зависит в первую очередь от стабильного роста доходов и качества жизни.

I. РОСТ ДОХОДОВ НАСЕЛЕНИЯ

Доходы растут, когда человек трудолюбив, является профессионалом своего дела, получает достойную заработную плату или имеет возможность открывать и развивать собственное дело.

Лишь совместными усилиями мы сможем создать Общество Всеобщего Труда.

Во-первых, поручаю Правительству с 1 января 2019 года повысить минимальную зарплату в 1,5 раза – с 28 до 42 тысяч тенге.

Это напрямую коснется 1 миллиона 300 тысяч человек, которые работают во всех отраслях на предприятиях различных форм собственности.

Повышение охватит 275 тысяч работников бюджетных организаций, зарплата вырастет в среднем на 35%.

На эти цели из республиканского бюджета на 2019–2021 годы нужно выделять 96 миллиардов тенге ежегодно.

При этом теперь минимальная зарплата не будет привязана к прожиточному минимуму. Новый размер минимальной заработной платы станет катализатором роста оплаты труда в целом в масштабах всей экономики.

Надеюсь, данная инициатива будет поддержана крупными компаниями в части повышения зарплат низкооплачиваемым работникам.

Во-вторых, нужно формировать стабильные источники роста бизнеса, стимулировать частные инвестиции и способствовать свободе рынка.

Именно бизнес создает новые рабочие места и обеспечивает большую часть казахстанцев доходами.

ПЕРВОЕ. Еще в 2010 году мы запустили программу «Дорожная карта бизнеса-2020».

В рамках своих поездок в регионы я убедился в ее эффективности.

Действие программы следует продлить до 2025 года.

На ее реализацию необходимо предусмотреть дополнительно не менее 30 миллиардов тенге ежегодно.

Это позволит за 3 года создать еще не менее 22 тысяч новых рабочих мест, обеспечит поступление 224 миллиардов тенге налогов и производство продукции на 3 триллиона тенге.

ВТОРОЕ. Необходимо принять решительные меры по развитию конкуренции в экономике и наведению порядка в тарифах на услуги ЖКХ и естественных монополий.

В сфере коммунальных услуг и регулирования естественных монополий тарифообразование и расходование собранных с потребителей средств до сих пор не прозрачно.

Отсутствуют эффективный мониторинг и контроль инвестиционных обязательств монополистов.

Правительству нужно в трехмесячный срок рассмотреть данный вопрос и реформировать работу антимонопольного ведомства, значительно усилив функции по защите конкуренции.

Это важно, поскольку приводит к росту издержек для бизнеса, снижению реальных доходов людей.

ТРЕТЬЕ. Необходимо повысить защиту бизнеса от неправомерного административного давления и угроз уголовного преследования.

Поручаю с 1 января 2019 года поднять пороги применения уголовной ответственности по налоговым нарушениям до 50 тысяч МРП с увеличением штрафов.

Также нужно реорганизовать Службу экономических расследований, передав ее функции в Комитет финансового мониторинга, основной задачей которого должна стать борьба с теневой экономикой.

Мы должны стремиться к «безналичной экономике». Здесь следует опираться не только на репрессивные, но и стимулирующие инструменты, например, поощрять бизнес к использованию безналичного расчета.

Завершение интеграции налоговых и таможенных информационных систем повысит прозрачность администрирования.

Правительству необходимо принять действенные меры по сокращению теневого оборота в экономике как минимум на 40% за 3 года.

Чтобы бизнес мог начать работу с чистого листа, поручаю с 1 января 2019 года приступить к проведению налоговой амнистии для МСБ, списав пени и штрафы при условии уплаты основной суммы налога.

ЧЕТВЕРТОЕ. Экспортоориентированная индустриализация должна стать центральным элементом экономической политики.

Правительству необходимо сфокусироваться на поддержке экспортеров в обрабатывающем секторе.

Наша торговая политика должна перестать быть инертной.

Необходимо придать ей энергичный характер с целью эффективного продвижения наших товаров на региональных и мировых рынках.

Одновременно нужно помогать нашим предприятиям осваивать широкую номенклатуру товаров народного потребления, развивать так называемую «экономику простых вещей».

Это важно не только для реализации экспортного потенциала, но и насыщения внутреннего рынка отечественными товарами.

Поручаю Правительству направить дополнительно 500 миллиардов тенге на поддержку обрабатывающей промышленности и несырьевого экспорта в течение следующих 3 лет.

Нацбанку для решения задачи доступного кредитования приоритетных проектов поручаю предоставить долгосрочную тенговую ликвидность в размере не менее 600 миллиардов тенге.

Правительству совместно с Нацбанком нужно обеспечить строгий контроль за целевым использованием данных средств.

Для реализации крупных, прорывных проектов следует рассмотреть вопрос создания Фонда прямых инвестиций в несырьевой сектор, который будет осуществлять свою деятельность на принципе соинвестирования с иностранными инвесторами.

Также необходимо усилить работу по развитию транспортно-логистического и других секторов услуг.

Особое внимание следует уделить развитию въездного и внутреннего туризма для использования нашего богатого природного и культурного потенциала. Правительству необходимо в сжатые сроки принять отраслевую госпрограмму.

ПЯТОЕ. Нужно в полной мере реализовать потенциал агропромышленного комплекса.

Основная задача – увеличить в 2,5 раза производительность труда и экспорт переработанной продукции сельского хозяйства к 2022 году.

Все меры господдержки необходимо направить на масштабное привлечение современных агротехнологий в страну.

Мы должны использовать лучший опыт управления отраслью путем внедрения гибких, удобных стандартов и привлечения «седых голов» – авторитетных зарубежных специалистов в области сельского хозяйства.

Нужно выстроить систему массового обучения сельских предпринимателей новым навыкам ведения хозяйства.

Поручаю Правительству в ближайшие 3 года на эти цели предусмотреть дополнительно не менее 100 миллиардов тенге ежегодно.

ШЕСТОЕ. Особое внимание следует уделять развитию инновационных и сервисных секторов.

Прежде всего необходимо обеспечить развитие таких направлений «экономики будущего», как альтернативная энергетика, новые материалы, биомедицина, большие данные, интернет вещей, искусственный интеллект, блокчейн и другие.

Именно от них в будущем зависят место и роль страны в глобальном мире.

Поручаю Правительству совместно с Назарбаев Университетом по каждому направлению разработать специальные программы с определением конкретных проектов.

Одним из них может стать создание на базе университета научно-исследовательского института по разработке технологий искусственного интеллекта.

СЕДЬМОЕ. Необходимо усилить роль финсектора в развитии реальной экономики и обеспечить долгосрочную макроэкономическую стабильность.

Рост цен, доступ к финансированию, устойчивость банков – вот, что сейчас больше всего интересует людей.

Нацбанку совместно с Правительством нужно наконец начать системно решать вопросы оздоровления финансового и реального секторов, проведения комплексной антиинфляционной политики.

В складывающихся условиях критически важно наращивать кредитование экономики, особенно обрабатывающего сектора и МСБ.

Необходимо также повышать эффективность управления пенсионными активами и ресурсами системы соцстрахования, реально развивать альтернативные финансовые инструменты – рынок ценных бумаг, страхование и так далее.

Важную роль в обеспечении бизнеса иностранными инвести-

циями, доступом к капиталу должен сыграть Международный финансовый центр «Астана». Мы специально создали отдельный суд, финансовый регулятор, биржу.

Всем госорганам и нацкомпаниям следует активно использовать эту площадку и содействовать ее быстрому становлению и развитию.

***

Эффективная реализация перечисленных мер повысит доходы казахстанцев за счет роста зарплат и создания новых рабочих мест.

Данные процессы постоянно должны быть в центре внимания Правительства.

II. ПОВЫШЕНИЕ КАЧЕСТВА ЖИЗНИ

Второй составляющей благополучия является рост уровня жизни.

Вопросы качества и доступности образования, здравоохранения, жилья, комфортного и безопасного проживания касаются каждой казахстанской семьи.

В связи с этим Правительство должно пересмотреть приоритеты бюджетных расходов с акцентом на социальном секторе, безопасности и инфраструктуре.

ПЕРВОЕ. В течение 5 лет необходимо довести расходы на образование, науку и здравоохранение из всех источников до 10% от ВВП.

Финансирование нужно направить на реализацию намеченных реформ, которые обеспечат значительное повышение качества обслуживания населения.

ВТОРОЕ. Необходимо кардинально повысить качество дошкольного образования.

Основы мышления, умственные и творческие способности, новые навыки формируются в самом раннем детстве.

Акценты в образовании смещаются в сторону модели 4К: развития креативности, критического мышления, коммуникабельности и умения работать в команде.

В этой сфере необходимо пересмотреть квалификационные требования, методы обучения, систему оплаты труда воспитателей и других работников детских садов.

Министерству образования и науки совместно с акиматами в текущем году следует разработать соответствующую «дорожную карту».

ТРЕТЬЕ. В сфере среднего образования основные подходы определены – на нынешнем этапе нужно сконцентрироваться на их исполнении.

Система и методики обучения Назарбаев Интеллектуальных школ должны стать единым стандартом для государственных школ. Это станет завершающим этапом в реформировании школьного образования.

Система оценки знаний должна основываться на международных стандартах.

Уже в средней школе важно проводить профессиональную диагностику и ориентацию детей на наиболее востребованные специальности. Это позволит выстроить индивидуальную траекторию обучения и сократить учебную нагрузку на ученика и учителя.

Учитывая важность детской безопасности, поручаю обеспечить оснащение всех школ и детских садов системами видеонаблюдения, усилить работу школьных психологов и реализовать другие последовательные меры.

В целях повышения доступности образования поручаю Правительству предусмотреть в республиканском бюджете на 2019–2021 годы дополнительно 50 миллиардов тенге для регионов, испытывающих наибольший дефицит учебных мест и проблемы с трехсменными и аварийными школами.

ЧЕТВЕРТОЕ. Считаю необходимым разработать и принять в следующем году Закон «О статусе педагога».

Он должен предусмотреть все стимулы для учителей и работников дошкольных организаций, сократить нагрузку, оградить от непредвиденных проверок и несвойственных функций.

ПЯТОЕ. В высшем образовании будут повышены требования к качеству подготовки в учебных заведениях.

Мы увеличили количество грантов, теперь наступило время усиления ответственности.

Главный критерий оценки успешности вуза – это занятость выпускников после окончания учебы, их трудоустройство на высокооплачиваемую работу.

Нужно проводить политику по укрупнению вузов.

На рынке должны остаться только те из них, которые обеспечивают высокое качество образования. Важно развивать партнерство с ведущими университетами мира, привлекая на работу, по опыту Назарбаев Университета, лучших зарубежных топ-менеджеров.

Считаю необходимым на базе имеющейся образовательной инфраструктуры создать новый региональный вуз по примеру Назарбаев Университета.

ШЕСТОЕ. Качество медицинских услуг является важнейшим компонентом социального самочувствия населения.

В первую очередь нужно повысить доступность первичной медико-санитарной помощи, особенно на селе.

Для стимулирования работников ПМСП поручаю с 1 января 2019 года поэтапно повысить заработную плату на 20% участковым медработникам, внедрившим новые подходы управления заболеваниями.

Для этого в следующем году будет выделено 5 миллиардов тенге.

С 1 января 2019 года все поликлиники и больницы должны перейти на безбумажное, цифровое ведение медицинской документации.

Это позволит к 2020 году сформировать электронные паспорта здоровья для всего населения, устранить очереди, бюрократию, повысить качество услуг.

Используя опыт уже созданных кардиологического и нейрохирургического кластеров, в 2019 году нужно приступить к строительству Национального научного онкологического центра в Астане.

Таким образом мы спасем многие человеческие жизни.

СЕДЬМОЕ. На региональном уровне необходимо найти резервы и повысить доступность массового спорта и физкультуры.

Поручаю Правительству и акимам построить не менее 100 физкультурно-оздоровительных комплексов.

Также нужно эффективно использовать имеющиеся спортивные сооружения, особенно при школах, обустроить дворы, парки, скверы для занятий физкультурой.

ВОСЬМОЕ. Здоровье нации – главный приоритет государства. Это означает, что казахстанцы должны потреблять качественные продукты.

Сегодня отсутствует целостная политика по защите населения от некачественных и опасных для здоровья и жизни товаров и услуг.

Поручаю Правительству принять меры и упорядочить эту деятельность.

Со следующего года должен начать работу Комитет по контролю качества и безопасности товаров и услуг.

Его деятельность главным образом будет включать экспертизу продуктов питания, лекарственных средств, питьевой воды, детских товаров, медицинских услуг.

Для этого необходимо обеспечить современную лабораторную базу и сформировать штат квалифицированных специалистов.

При этом нужно институционально усилить и активно использовать общественные организации по защите прав потребителей.

Мы всегда помогаем бизнесу, но человек, его права и здоровье важнее.

Государство в рамках снижения административных барьеров отказалось от многих проверок, разрешений и тому подобного.

Поэтому ответственность за качество и безопасность предлагаемых товаров и услуг ложится и на бизнес-сообщество.

В целом бизнес должен думать не только о прибыли, но и совместно с государством обеспечивать безопасность и комфорт для наших граждан.

* * *

Качественные социальные услуги населению должны гармонично сопровождаться созданием широких возможностей для улучшения жилищных условий, комфортного и безопасного проживания в любом населенном пункте страны.

III. СОЗДАНИЕ КОМФОРТНОЙ СРЕДЫ ПРОЖИВАНИЯ

Комфортность заключается прежде всего в доступности жилья, красивом и безопасном дворе, удобном для проживания и работы населенном пункте и качественной инфраструктуре.

ПЕРВОЕ. Качественное и доступное жилье.

Сегодня мы успешно реализуем программу «Нұрлы жер», обеспечившую мощный импульс жилищному строительству.

Запущена новая масштабная программа «7 - 20 - 25», которая повышает доступность жилищной ипотеки.

Поручаю акимам проработать вопрос частичного субсидирования первоначальных взносов по льготной ипотеке из местного бюджета.

Выдача таких жилищных сертификатов повысит доступность ипотеки для квалифицированных педагогов, медиков, полицейских и других специалистов, необходимых региону.

Также нужно увеличить в крупных городах строительство арендного жилья для социально уязвимых слоев населения.

Эти меры позволят более 250 тысячам семей улучшить свои жилищные условия.

А с учетом строительства инженерной инфраструктуры для районов массовой застройки государство за 5 лет поможет 650 тысячам семей, или более 2 миллиону наших граждан.

ВТОРОЕ. Нужно обеспечить внедрение новых подходов к территориальному развитию страны.

На сегодня экономики ведущих стран в большей степени представлены глобальными городами или мегалополисами.

Более 70% мирового ВВП создается в городах.

У нас исторически сложился свой уклад, преобладала аграрная экономика с моногородами и небольшими областными центрами.

Поэтому для 18-миллионной страны 3 города-миллионника, 2 из которых стали таковыми в эпоху независимого Казахстана – это большое достижение.

Астана и Алматы уже обеспечивают более 30% ВВП страны.

Однако инфраструктура городов не всегда соответствует быстрорастущим потребностям предприятий и населения.

В последние годы по программе «Нұрлы жол» мы сформировали инфраструктуру республиканского значения.

С 2015 года построено и реконструировано 2 400 км автодорог. Эта работа продолжается, и до 2020 года будет введено еще 4 600 км дорог.

Теперь необходимо системно развивать региональную и городскую инфраструктуру.

Для этого в текущем году увеличено финансирование: на дороги местного значения до 150 миллиардов тенге, сельского водоснабжения – до 100 миллиардов тенге.

Акимам нужно сконцентрироваться на решении наиболее острых проблем в регионах за счет данных средств.

Правительству также необходимо системно подойти к этой задаче, сформировать перечень дополнительных инфраструктурных вопросов, оценить проекты и изыскать источники их финансирования.

Строительство новых школ, детсадов, больниц следует синхронизировать с планами по развитию населенных пунктов, а также создавать условия для привлечения в этот сектор частных инвесторов.

В то же время необходимо постепенно переходить от модели «инфраструктура к людям» к модели «люди к инфраструктуре».

Это будет стимулировать укрупнение населенных пунктов, повышать эффективность использования выделяемых средств.

Каждый регион и крупный город должны развиваться, опираясь на собственную модель устойчивого экономического роста и занятости с учетом имеющихся конкурентных преимуществ.

В этой связи нужно разработать систему региональных стандартов для различных населенных пунктов – от опорных сел до городов республиканского значения.

Стандарт должен включать конкретные показатели перечня и доступности социальных благ и госуслуг, обеспеченности транспортной, культурно-спортивной, деловой, производственной, цифровой инфраструктурой и другое.

Нужно усилить работу по улучшению экологической обстановки, в том числе по вредным выбросам, состоянию почв, земли, воздуха, утилизации отходов, а также развитию систем экологического мониторинга со свободным онлайн-доступом к ним.

Особое внимание должно быть уделено созданию «безбарьерной среды» для лиц с ограниченными возможностями.

Поручаю до 1 сентября 2019 года разработать Прогнозную схему территориально-пространственного развития страны до 2030 года, которая станет Новой картой управляемой урбанизации страны.

Для реализации практических мер поручаю подготовить прагматичную Программу развития регионов до 2025 года с указанием конкретных мероприятий, проектов и объемов финансирования.

Отмеченные аспекты регионального развития нужно учесть в госпрограммах «Нұрлы жол» и «Нұрлы жер», сроки реализации которых также следует продлить до 2025 года.

Первая программа должна сфокусироваться на развитии транспортной инфраструктуры. Вторая – на коммунальном и жилищном строительстве.

Необходимо придать этим программам «второе дыхание».

ТРЕТЬЕ. Нужны глубокие и качественные преобразования в работе правоохранительных органов.

Безопасность является неотъемлемой частью качества жизни.

Сотрудники органов внутренних дел находятся на «переднем фронте» борьбы с преступностью и защищают от нее граждан, нередко рискуя своими жизнями.

В то же время общество ожидает коренного улучшения работы правоохранительных органов, в первую очередь полиции.

Поручаю Правительству совместно с Администрацией Президента принять «Дорожную карту по модернизации органов внутренних дел».

Старт реформам должен быть дан уже с 1 января 2019 года.

Во-первых, нужно оптимизировать штатную численность МВД, избавить полицию от несвойственных функций.

Высвобождающиеся средства следует направить на повышение зарплат полицейских, решение их жилищных и иных социальных вопросов.

Во-вторых, необходимо утвердить новый стандарт полицейского и изменить систему карьерного продвижения, а также подготовки и отбора кадров через полицейские академии.

Все сотрудники должны пройти переаттестацию. Службу продолжат только лучшие из них.

В-третьих, следует внедрить новые современные форматы работы с населением, кардинально изменить критерии оценки полиции.

Нужно перевести работу полиции на сервисную модель.

В сознании граждан должно укрепиться, что полицейский не карает, а помогает в трудной ситуации.

При городских и районных органах внутренних дел нужно создать комфортные условия для приема граждан по принципу ЦО-Нов.

Все города Казахстана необходимо обеспечить системами мониторинга общественной безопасности.

Ключевыми параметрами оценки работы полиции должны стать уровень доверия со стороны общества и чувство безопасности у населения.

ЧЕТВЕРТОЕ. Дальнейшая модернизация судебной системы.

За последние годы сделано немало, но пока еще не решена главная задача – обеспечение высокого уровня доверия к судам.

Верховенство права – это ключевой фактор успеха наших реформ.

Во-первых, следует продолжить внедрение современных форматов работы судов и передовых электронных сервисов.

Ежегодно 4 миллиона наших граждан втянуты в судебные разбирательства.

Сколько сил и средств тратится!

Должны быть сокращены излишние судебные процедуры, которые приводят к необоснованным затратам времени и ресурсов. То, что раньше требовало личного присутствия, сейчас может осуществляться дистанционно.

Во-вторых, нужно обеспечить качественное развитие и обновление кадров судебной системы, создать стимулы, чтобы судьями стремились стать лучшие юристы.

В-третьих, необходима понятная и предсказуемая судебная практика, особенно при спорах между бизнесом и госструктурами, а также исключение возможностей неправомерного влияния на судей.

Поручаю Верховному Суду совместно с Правительством до конца года выработать соответствующий комплекс мер.

***

Важнейшую роль в реализации любых реформ будет играть компактный и эффективный госаппарат, который все свои действия должен рассматривать через призму повышения благополучия народа.

IV. ГОСАППАРАТ, ОРИЕНТИРОВАННЫЙ НА ПОТРЕБНОСТИ ГРАЖДАН

Как должен измениться государственный аппарат в условиях нового времени?

ПЕРВОЕ. Кардинальное повышение эффективности деятельности государственных органов.

«Качество» должно стать новым стилем жизни государствен-

ного служащего, а самосовершенствование – его главным принципом.

Госслужащие новой формации должны сократить дистанцию между государством и обществом. Это предусматривает постоянную обратную связь, живое обсуждение и разъяснение людям конкретных мер и результатов государственной политики.

Академии госуправления совместно с Назарбаев Университетом необходимо разработать программу «Руководитель новой формации» и спецкурсы переподготовки при назначении на руководящие должности.

Важно привлечь профессионалов из частного сектора, имеющих опыт работы в лучших зарубежных компаниях или получивших образование в ведущих университетах мира.

В текущем году в 4 госорганах мы внедрили новую модель оплаты труда.

Все пилотные проекты показали хорошие результаты.

Повышена привлекательность госслужбы, что особенно актуально на региональном уровне.

За счет оптимизации неэффективных затрат и сокращения руководящего состава заработные платы низшего и среднего звена сотрудников возросли в 2–2,5 раза.

Отток кадров уменьшился в 2 раза. Приток высококвалифицированных специалистов из частного сектора, включая выпускников топовых вузов, вырос в 3 раза.

В Агентстве по делам госслужбы конкурс в центральный аппарат вырос до 28 человек, а в региональных подразделениях – до 60 человек на место.

На 1 вакантное место в акимате Мангистауской области теперь претендуют 16 человек, а в Министерстве юстиции – в среднем 13 человек.

В Астане только за счет новых подходов по финансированию проектов, реализуемых в рамках ГЧП, удалось сэкономить более 30 миллиардов тенге.

Для перехода на новую модель оплаты труда я предоставил руководителям госорганов право осуществлять «бюджетно-кадровый маневр».

Они получили возможность направлять сэкономленные средства на повышение оплаты труда служащим.

В настоящее время многие госорганы хотят перейти на новую модель.

Главное – они должны понимать, что это не просто механическое повышение зарплат, а прежде всего показатель эффективности их работы.

Поручаю проконтролировать, чтобы рост затрат на оплату труда был компенсирован оптимизацией и экономией бюджетных расходов, в том числе расходов подведомственных организаций.

Здесь нельзя допустить формализма и уравниловки, для того чтобы не дискредитировать данный проект.

ВТОРОЕ. В это непростое время нужно добиваться максимальной отдачи от каждого выделяемого тенге.

Как показывают результаты проверок, в ряде случаев стоимость строительства завывается еще на этапе разработки проектной документации.

Существуют проекты, которые не доводятся до конца или изначально не имеют перспектив.

Если относиться к порученному делу ответственно, то можно высвободить сотни миллиардов тенге бюджетных средств и направить их на реальные нужды населения.

Правительству необходимо принять системные меры по оптимизации затрат и экономии средств, исключая неэффективные и несвоевременные расходы.

ТРЕТЬЕ. Будет продолжена активная борьба с коррупцией.

Во-первых, следует добиваться снижения прямых контактов госслужащих с населением в рамках предоставляемых госуслуг.

Одним из вопросов, волнующих людей, являются бюрократические процедуры в сфере земельных отношений и строительства. В этой сфере нет прозрачности, полного доступа населения и бизнеса к информации.

Поручаю создать единую информационную базу данных о земельном фонде и объектах недвижимости.

В данном вопросе необходимо навести порядок и отдать землю реальным инвесторам!

Это только один пример.

Нужно провести соответствующую работу и по всем остальным направлениям, которые вызывают критику людей и бизнес-общества.

В целом в 2019 году 80%, а в 2020 году не менее 90% госуслуг

должно быть переведено в электронный формат.

Для этого необходимо в ускоренном порядке обновить Закон «О государственных услугах».

Во-вторых, нужно проработать вопрос повышения персональной дисциплинарной ответственности первых руководителей при совершении коррупционных правонарушений их подчиненными.

В то же время честно работающий сотрудник не должен боятся проверяющих.

В-третьих, следует распространить опыт столицы по реализации антикоррупционной стратегии в рамках проектов «Регионы, свободные от коррупции».

ЧЕТВЕРТОЕ. Нужно снизить формализм и бюрократию в работе Правительства и всех госорганов.

В последнее время в разы выросло количество длительных заседаний и совещаний в Правительстве, госорганах, а также значительно увеличился документооборот.

Бывают дни, когда Правительство проводит с участием акимов и их заместителей до 7 совещаний в день.

Когда им работать? Нужно положить конец такому положению дел и упорядочить этот вопрос.

Необходимо предоставить свободу принятия решений министрам и акимам, которые должны брать на себя конкретные обязательства и публично отчитываться за них.

Основой для этого должна стать разработанная карта показателей Стратегического плана развития страны до 2025 года.

ПЯТОЕ. Для эффективного осуществления поставленных задач необходимо усилить механизм контроля за проведением реформ.

Правительство и госорганы должны до конца года разработать конкретные индикаторы и «дорожные карты» с охватом всех указанных вопросов развития, а также своевременно внести все необходимые для запуска реформ законопроекты в Парламент.

В свою очередь Парламент должен качественно и оперативно их рассмотреть и принять.

Для мониторинга и оценки хода реализации реформ и основных стратегических документов поручаю создать в Администрации Президента Национальный офис модернизации с приданием ему необходимых полномочий.

Помимо мониторинга статпоказателей он обеспечит проведение регулярных опросов населения и бизнеса по актуальным для населения вопросам, как это практикуется в ОЭСР.

Офис будет регулярно докладывать мне ситуацию по каждому направлению.

Каждый член Правительства, руководитель госоргана, руководитель госкомпании будет нести персональную ответственность за достижение поставленных задач.

V. ЭФФЕКТИВНАЯ ВНЕШНЯЯ ПОЛИТИКА

Для обеспечения успешной модернизации Казахстана необходимо дальнейшее осуществление проактивной внешней политики.

Наш миролюбивый курс и четко определенные в этой сфере принципы полностью себя оправдывают.

Отношения Казахстана с Российской Федерацией являются эталоном межгосударственных связей.

Успешно функционирует Евразийский экономический союз, который состоялся как полноценное интеграционное объединение и активный участник мировых экономических отношений.

Открыта новая страница взаимодействия в регионе Центральной Азии.

Поступательно развивается всестороннее стратегическое партнерство с Китайской Народной Республикой.

Программа «Один пояс – один путь» придала новый импульс нашим отношениям с Китаем.

В ходе моего январского официального визита в Вашингтон и переговоров с Президентом Дональдом Трампом достигнута договоренность о расширенном стратегическом партнерстве Казахстана и США в XXI веке.

Мы продолжим динамичное сотрудничество с ЕС – нашим крупнейшим торговым и инвестиционным партнером.

Развиваются взаимовыгодные двусторонние отношения с государствами СНГ, Турцией, Ираном, странами Арабского Востока и Азии.

Принятая на саммите в Актау Конвенция о правовом статусе Каспийского моря открывает новые возможности сотрудничества с прикаспийскими странами.

Казахстан достойно завершает свою миссию в Совете Безо-

пасности ООН.

Астанинский процесс по Сирии стал практически единственным эффективно работающим форматом переговоров по мирному урегулированию и выходу этой страны из кризиса.

Вместе с тем в непростых современных условиях внешняя политика Республики Казахстан требует адаптации и продвижения национальных интересов на принципах прагматизма.

***

Во все времена только твердая воля к успеху и сплоченность народа вершили судьбы стран.

Лишь совместными усилиями мы сможем достичь великих высот.

VI. СОПРИЧАСТНОСТЬ КАЖДОГО КАЗАХСТАНЦА ПРОЦЕССАМ ПРЕОБРАЗОВАНИЙ В СТРАНЕ

Каждый казахстанец должен четко понимать суть проводимых реформ и их важность в деле процветания нашей Родины. Для их успешной реализации сегодня как никогда важна консолидация общества вокруг общих целей.

Программа «Рухани жаңғыру» получила широкую поддержку и придала мощный импульс модернизационным процессам в обществе.

Данную инициативу следует не только продолжить, но и наполнить новым содержанием и направлениями.

Комплексная поддержка молодежи и института семьи должна стать приоритетом государственной политики.

Необходимо создать широкую платформу социальных лифтов, которая будет включать полный комплекс мер поддержки всех категорий молодежи.

Предлагаю объявить следующий год Годом молодежи.

Мы должны приступить к модернизации социальной среды сельских территорий.

Этому будет способствовать запуск специального проекта «Ауыл – Ел бесігі».

Посредством данного проекта нам предстоит заняться продвижением идеологии труда в регионах.

Необходимо создать детско-юношеские объединения «Сарбаз», по аналогии с бойскаутским движением, усилить роль военно-патриотического воспитания в школах.

В рамках новой инициативы «Познай свою землю» следует возродить массовый школьный туризм по регионам страны.

Сегодня предложены беспрецедентные меры в основных сферах, определяющих социальное самочувствие населения.

Финансовый вес инициатив превышает 1,5 триллиона тенге, а совокупный эффект – еще больше, что обеспечит настоящий рынок в повышении уровня жизни населения.

Это – самые надежные и выгодные инвестиции.

Дорогие казахстанцы!

Благополучие народа и вхождение Казахстана в число 30 развитых стран мира – долгосрочная цель нашего независимого государства.

Мы всегда адекватно отвечаем на вызовы времени.

Это достигается в первую очередь благодаря нашему единству.

«Богата та страна, где живут в согласии», – говорят у нас в народе.

На современном этапе также стоят непростые задачи.

Для нас нет непреодолимых высот, если мы сохраним свое согласие и единство.

В каждом своем Послании я уделяю особое внимание улучшению социального положения и качества жизни народа.

Главная цель реализуемых сегодня государственных программ «7 - 20 - 25», «Нұрлы жол», «Нұрлы жер» и других – это улучшение качества жизни населения.

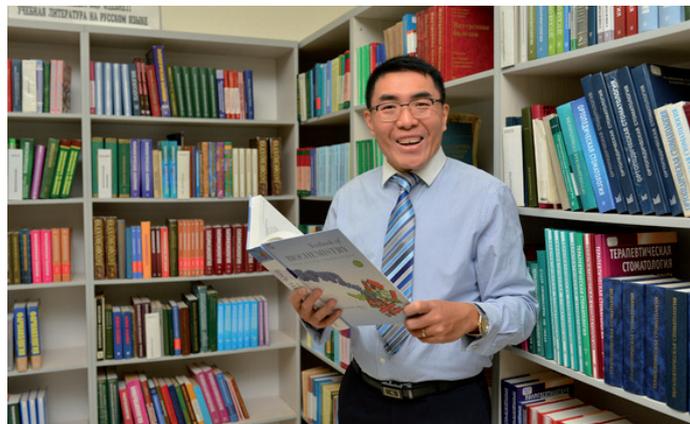
У Казахстана впереди много непокоренных вершин.

Доверие народа поднимает наш дух и придает нам силы на этом пути.

Нет ничего выше этой благородной цели!

В КГМУ приступил к работе Директор по науке доктор Ксин Ши (Манчестер метрополитен университет, Великобритания)

С 2007 г. по 2009 г. доктор Ксин Ши, будучи в постдокторантуре, работал по направлению доказательная медицина в школе медицины университета Шеффилд (Великобритания) и в качестве исследователя в социальной статистике в университете Манчестер (Великобритания). В 2015 году доктор Ксин Ши был награжден премией лучший

Статистик (CStat) Королевским обществом статистиков (Великобритания). Он является членом Королевского общества статистиков, и постоянным участником Международной китайской ассоциации статистиков (ICSA). На сегодняшний день, доктор Ксин Ши назначен офисером в Королевском обществе статистиков комитета Манчестера, а также он является профессором и директором Центра Бизнес Big Data и прикладной статистики в университете Шанхая (Китай). Помимо этого, доктор Ксин Ши является редактором международного журнала International Journal of Data Analysis Technique and Strategies и ассоциированным редактором журнала IMA Journal of Management Mathematics. С 2012 года доктор Ксин Ши является членом наблюдательного совета Шанхайского университета.

Основной исследовательский интерес доктора Ксин Ши Big Data в политике здравоохранения, персонализированный менеджмент в здравоохранении, включая прогнозируемый менеджмент в здравоохранении, мониторинг, профилактика и вмешательство. В данных направлениях доктор Ксин Ши активно сотрудничает с коллегами из университета Манчестер, Салфорд университета (Великобритания). Доктор Ксин Ши является международным экспертом в Big Data в политике здравоохранения, а именно в Великобритании, Китае и Бразилии. С 2014 года по настоящее время доктор Ши Ксин введет лекции по прикладной статистике в бизнес школе Манчестер метрополитен университете.

В КГМУ доктор Ксин Ши координирует процесс развития науки и обмена знаниями в научных исследованиях.

Визит профессора Дэвида Вудса (Университет Отаго, Новая Зеландия) на кафедру клинической фармакологии и доказательной медицины в рамках академической мобильности

С 10 по 21 сентября 2018г. проходил визит клинического фармацевта, представителя Evidence-Based Network в Новой Зеландии, редакционного директора Формуляра Новой Зеландии и Формуляра для детей Новой Зеландии, профессора Школы Фармации Университета Отаго (Новая Зеландия) Дэвида Вудса.

Профессор проводит активную педагогическую и научную деятельность на территории Республики Казахстан, является клиническим советником Казахстанского Национального Формуляра, членом Интернациональной рабочей группы по клиническому развитию SNOMEDCT, членом Медицинской экспертной группы советников по оценке качества здоровья и безопасности (MSEAG), сотрудничает с РЦРЗ МЗ РК, с ассоциацией клинических фармакологов Казахстана, участвует в организации и проведении международных научно-практических конференций по клинической фармакологии и фармации (Алматы, 2016г.; Актобе, 2017г., Астана, 2017г.).

Профессиональными направлениями исследований профессора Д. Вудса являются: лекарственная аллергия, фармаконадзор, популяционные исследования, педиатрическая фармакология, изучение лекарственных средств, влияющих на ЦНС.

Стоит отметить, что это не первый визит профессора в КГМУ, он посещал наш вуз в октябре 2017 года, тогда был проведен мастер-класс по актуальным вопросам доказательной медицины, также Д. Вудс принял участие в IV Центрально-Азиатской научно-практической конференции по медицинскому образованию «Интернационализация медицинского образования» 2-3 октября 2017г.

Настоящий визит Дэвида Вудса был посвящен вопросам рациональной фармакотерапии. С участием резидентов различных специальностей, преподавателей кафедры общей и клинической фармакологии в рамках семинаров были обсуждены следующие темы: «Нежелательные побочные реакции и фармаконадзор», «Использование лекарственных средств в пожилом возрасте и полифармация», «Использование лекарств у детей, во время беременности и лактации», «Подходы к фармакотерапии у пациентов с заболеваниями почек и печени», «Рациональная антимикробная терапия», «Рациональное использование препаратов, влияющих на гемостаз» и т.д.

В рамках визита профессора был подписан договор о намерениях со Школой Фармации Университета Отаго для дальнейшего продолжения и укрепления сотрудничества в сферах совместных исследований, обмена профессорами и студентами и т.д.

Программа визита профессора также включала посещение АО «Научно-производственный центр «Фитохимия» с целью ознакомления с возможностями отечественного фармпроизводства и обсуждения долгосрочного и взаимовыгодного сотрудничества, ознакомление с подразделениями вуза, культурную программу.

*Е.А. Юхневич PhD, и.о. доцента
кафедры клинической фармакологии и доказательной медицины*

Визит профессора из Медицинского университета г. Пловдив, Болгария

В рамках программы академической мобильности в Карагандинском государственном медицинском университете в период с 10 по 21 сентября 2018 года находился профессор Медицинского университета г. Пловдив Таня Китова.

Профессор Таня Китова провела лекционные и практические занятия для обучающихся вуза на кафедре морфологии и физиологии. Занятия проводились на русском и английском языках.

Профессор была ознакомлена с вузом, встретила с Ректором Р. С. Досмагамбетовой, Проректором по организационно-экономической работе М. К. Телеуовым и Проректором по учебно-методической работе В. П. Риклефсом. Также Таня Китова посетила музей истории, Лабораторию коллективного пользования, Центр практических навыков и анатомический музей КГМУ.

VIII съезд Казахского физиологического общества РК «Современная физиология на службе здоровья человека»

26-28 сентября в Алматы, в Институте физиологии человека и животных, проходил VIII съезд Казахского физиологического Общества РК, посвященный памяти Президента КФО РК академика НАН РК Казиса Ташеновича Ташенова. В работе съезда участвовали более 130 делегатов - ученые, преподаватели из центральных национальных университетов Казахстана и из зарубежных стран из России (С-Петербург, Москва, Самара, Подольск), Таджикистана, Кыргызстана, Украины.

Делегатами VIII съезда от Карагандинского медицинского университета были профессор, д.м.н. Ф.А. Миндубаева, старший преподаватель, к.м.н. Е.Ю. Салихова и почетный профессор КГМУ, профессор ТГМУ имени Абуали ибни Сино Ф.А. Шукуров.

В рамках съезда были заслушаны активные лекции, посвященные академику К.Т.Ташенову, академику А.П.Полосухину, проведены симпозиумы по основным направлениям физиологии: «Физиология сердечно-сосудистой, дыхательной и лимфатической систем», «Физиологические механизмы профилактики при адаптации, стрессе и повышения здоровья», «Физиология на стыке с биотехнологией в аграрной науке», «Новые подходы в преподавании и познании физиологии», «HYPOXICO – перспективный метод в реабилитации спортсменов».

Профессором Ф.А. Миндубаевой были представлены 2 пленарных доклада, которые вызвали большой интерес у присутствующих участников 8 съезда физиологов: «Клинико-физиологическое обоснование механизмов вовлеченности серотонина в патогенез легочной гипертензии у детей грудного возраста», «Новые подходы в преподавании и познании физиологии (вызовы XXI века)».

Во время работы съезда был открыт Центр гипоксических тренировок и гипокситерапии с показательными тренировками на спортивных тренажерах.

Участники съезда посетили научные лаборатории Казахского Национального Аграрного Университета, Казахского Национального Университета им. Аль-Фараби; музеи НАН РК, была организована экскурсия на Медео.

По окончании съезда был принят проект резолюции 8 съезда КФО. Президентом КФО был избран академик НАН РК Х.Д. Дюсембин.

*Ф.А. Миндубаева
Профессор кафедры морфологии и физиологии, д.м.н.*

30-й Юбилейный Всемирный Конгресс Международной Ассоциации хирургов, гастроэнтерологов, онкологов IASGO

С 09.09.18 по 12.09.18 в Москве (Россия) состоялся 30-й Юбилейный Конгресс Международной Ассоциации хирургов, гастроэнтерологов, онкологов IASGO. В программе Конгресса приняли участие более 70 стран Европы, Африки, Америки, Азии. Ключевые темы Конгресса составили оригинальные клинические исследования в области диагностики и лечения огромного ряда патологий органов желудочно-кишечного тракта, инновационные методики и техники хирургического лечения, фундаментальные исследования в области этиологии и патогенеза большого числа заболеваний.

Делегацию из КГМУ представляли заведующий кафедрой Хирургических болезней №3, доктор медицинских наук, профессор Абатов Нуркаси Толепбергенович, заведующий кафедрой Хирургических болезней №2 КГМУ, доктор медицинских наук, профессор Ермек Мейрамович Тургунов, докторант 1 года по специальности «Медицина» Дана Аманова, магистрант КГМУ 2 года по специальности «Медицина» Леонид Севастьянов. Научные исследования, проведенные представителями КГМУ, и представленные к публикации в материалах Конгресса, выполнялись в рамках проектов, фи-

нансирюемых грантами Министерства образования и науки РК и грантом КГМУ.

Также, докторант 1 года обучения КГМУ Дана Аманова представила на Конгрессе IASGO устный доклад своего оригинального исследования. Тема доклада «The fluorescent Escherichia coli as a marker of bacterial translocation by experimental mesenteric ischemia («Флюоресцентные штаммы Escherichia coli как маркеры бактериальной транслокации при экспериментальной мезентериальной ишемии)», выполненного под руководством профессора Е.М. Тургунова.

Жюри и президиум Конгресса в ходе дискуссии отметили высокий профессионализм, оригинальность и актуальность доклада, которые представили участники из КГМУ. По окончании Конгресса были вручены сертификаты.

*Д.Е. Аманова
Докторант 1 года «Медицина»*

Инновационная нефрология

21-22 сентября на площадке отеля Rixos Borovoe в Щучинске прошел II Национальный конгресс республиканского общественного объединения «Нефрологов, врачей диализа и трансплантологов» совместно с VI Международным казахско-турецким нефрологическим конгрессом и V Конгрессом ассоциации нефрологов новых независимых государств.

В мероприятии приняли участие порядка 250 представителей из 12 стран. На различных тематических сессиях были обсуждены научные и практические подходы к диагностике и лечению болезней почек.

С гордостью сообщаем, что и наш научный коллектив, Карагандинского государственного медицинского университета, принял участие в этом замечательном конгрессе. Учеными из Караганды были представлены результаты собственных исследований за несколько лет, а также освещены новые проекты, над которыми ведется работа.

На главной сессии конгресса выступили:

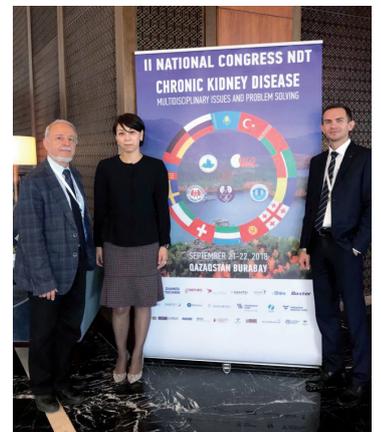
- д.м.н, профессор Молотов-Лучанский Вилен Борисович, с докладом на тему «Скрытые нефропатии у лиц с избыточной массой тела»;

- PhD докторант Бобырев Семён Сергеевич (научные руководители В.Б. Молотов-Лучанский, К.А. Алиханова, Ahmet Kiziltunc (Турция), выступил с докладом от коллектива авторов (Л.А. Демидчик, В.В. Ли, Д.Е. Омертаева) на тему «Окислительные паттерны нефропатий различного генеза»;

- PhD докторант Омертаева Динара Ергалиевна (научные руководители Л.Е. Муравлева, О.А. Пономарева, Ahmet Kiziltunc (Турция), тема доклада «Мембраносвязанный гемоглобин в эритроцитах беременных женщин с преэклампсией и изолированной артериальной гипертензией».

Выражаем огромную благодарность нашим руководителям, всему научному коллективу за высокий профессионализм, поддержку и ценные знания, переданные вами.

*докторанты:
С. Бобырев, Л. Демидчик, В. Ли, Д. Омертаева*

26-я Ежегодная конференция Европейского общества ортопедических исследований (EORS)

Конференция Европейского ортопедического общества (EORS) представляет собой форум для обсуждения достижений, проблем и возможностей в ортопедическом, костно-мышечном и травматологическом образовании, а также исследованиях, разработках и внедрениях в клиническую практику. Программа EORS 2018 включала 5 семинаров, 2 пленарные презентационные сессии, 60 устных презентаций и 5 стендовых презентаций о разработках, технологиях и открытиях, которые стремятся революционизировать здравоохранение. Более 120 известных инженеров, ученых, клиницистов и предпринимателей представили вдохновляющие презентации, в то время как эксперты, спонсоры и корпоративные партнеры продемонстрировали современное состояние в этой области.

Карагандинский государственный медицинский университет представляли интерны-хирурги 7 курса Школы медицины Ташметов Эльярбек с докладом на тему "Heat-stability of antibacterial activity of antibiotics after high temperature exposure", а также Долатбек уулу Амангельды с докладом на тему "Method of impregnation with the antibiotic of the head of femur, taken from patients after arthroplasty". Результаты научных исследований были доложены в секции «Ортопедические инфекции». Научный руководитель д.м.н., профессор Б.Е. Тулеубаев.

Встреча EORS 2018 состоялась в Голуэ (Ирландия) в Национальном университете Ирландии Голуэй, который обладает мировым опытом в области образования, исследований и инноваций. Голуэй славится своими гостеприимными и дружелюбными жителями, литературной традицией, живописными пейзажами сельской местности, арочными мостами над рекой Corrib, наполненной лососем, ярко окрашенными домами, средневековыми городскими стенами, спутанными полосами, усыпанными уличными артистами, пабами с живой музыкой, теплыми ручными свитерами Аган, традиционными кольцами Claddagh ручной работы, всемирно известными устрицами залива Голуэй и многочисленными фестивалями в течение года.

Выражаем огромную благодарность руководству Карагандинского государственного медицинского университета в лице ректора, профессора Р.С. Досмагамбетовой, проректора по стратегическому развитию, науке и международному сотрудничеству, д.м.н. А.А. Турмухамбетовой, научному руководителю д.м.н., профессору Б.Е. Тулеубаеву за предоставленную возможность участвовать в международной конференции и показать свои творческие возможности.

*Ташметов Эльярбек, Долатбек уулу Амангельды
Студенты 7-010 и 7-011 групп Школы медицины*

Школа ортопедии в Stolzalpe

Каждый год одна из известных ортопедических клиник Австрии Stolzalpe проводит практический семинар с международным участием «International Orthopaedic Summerschool».

Мне выпала честь быть одним из 8 выбранных международных студентов и стать участником данного семинара. Больница Stolzalpe является одним из крупнейших ортопедических отделений в Австрии и известна своими успехами в хирургии коленного, тазобедренного суставов, а также в педиатрической ортопедии.

Первая неделя школы включала в себя интерактивные лекции, практические занятия по самым важным темам в ортопедии, включая консервативную ортопедию, радиологию, физическую медицину и хип-сонографию для новорожденных. Практические занятия включали в себя артроскопию коленного сустава на модели, гипсование, остеосинтез и наложение швов.

В течение следующих двух недель я проводил работу в амбулаторном отделении совместно с врачами и в хирургическом блоке клиники. Мною были выполнены ассистенции на многих различных операциях предплечья, кисти, коленного и тазобедренного суставов, в большин-

стве случаев включая эндопротезирование этих суставов.

Хотелось бы отметить высокотехнологичное оснащение всей клиники и, в особенности, оперативного блока, высокую квалификацию врачей, их оперативность и быстроту в хирургических вмешательствах данной области и готовность поделиться и научить новым навыкам и знаниям.

Несомненно, проведенные мною 3 недели в модернизированной клинике, позволили мне освоить очень многое как начинающему хирургу и получить незабываемый опыт в одной из узких специализаций.

Выражаю огромную благодарность администрации вуза в лице ректора, профессора Р.С. Досмагамбетовой за предоставленную возможность и всестороннюю помощь в течение моего участия в данной школе.

*И.П. Исмаилов
интерн-хирург группы № 7-012*

The Day of Languages

On 21st September 2018, the Day of Languages was celebrated in the form of multilingual intellectual game, organized by the Foreign Languages Department at Karaganda State Medical University. Me and two other students were moderating the ceremony, each in one language – Kazakh, Russian, English. There was a jury and three teams – the first team consisted of teachers, the second one – of students, and the third one – of pupils. They should solve different tasks in the three languages.

We started with an introduction devoted to the languages spoken and nations living in Kazakhstan. There are about 130 nationalities living in Kazakhstan, whose mother tongues are being protected thanks to the President N.A. Nazarbayev.

Within the framework of the first round of the multilingual intellectual game, the teams had to guess greeting in twelve languages. In the second round each team answered ten questions in the appropriate language the question was given in. The next round was devoted to national traditions and holidays. The fourth round was connected to the most spoken artificial language called Esperanto. The teams were shown different pictures and words in the Esperanto language to choose the right picture to the given word. The fifth round was devoted to Russian proverbs. The last round was a competition between team leaders who explained the meaning of different

spiritual quotes. Between the rounds students were performing national songs and dances.

After the jury had counted all the points, the team consisting of students turned out to win. Everybody was honored with a certificate and presents.

As for me, it was very interesting to moderate the event. Mostly I understood what I was saying because I had not heard the Kazakh language before. My impression is that Kazakh is a very beautiful language which is hard to speak or understand. Having heard beautiful songs performed by great singers, I was excited.

I think, participation in the multilingual intellectual game gave students, pupils and teachers an opportunity to show not only their multilingual knowledge and skills but also their creative talents.

*Jan Lorenc (1024 GM),
Foreign Languages Department*

РУХАНИ ЖАҢҒЫРУ

Модернизация общественного сознания: от теории к практике.

В 2017 году Президент Н. Назарбаев объявил о начале третьего этапа модернизации Казахстана – Рухани жаңғыру – модернизация общественного сознания. «Первое условие модернизации нового типа – это сохранение своей культуры, собственного национального кода».

«Ряд архаических и не вписывающихся в глобальный мир привычек и пристрастий нужно оставить в прошлом», – отметил в статье Президент.

В рамках решения программы «Рухани жаңғыру» в нашем вузе реализуется базовое направление «Саналы азамат» подпрограммы «Тәрбие және білім» направление «Ұлы Дала жастары» проектами студенческого поэтического клуба «Жыр Жауһар» (вузом издан и презентован сборник поэтического творчества студентов, участников авторского клуба «Жыр Жауһар»); кружка изобразительного искусства (организация и проведение выставок «Туған жерге тағзым»); проведением мероприятий «Жолашар», «Алло, мы ищем таланты!», фестиваля «Мы – разные, мы – равные, мы – вместе!», конкурсом патриотической песни «Менің Қазақстаным!» (выпущен диск вокального творчества студентов «Жас Толқын»).

Именно эти направления способствуют самореализации каждого студента с проактивной жизненной стратегией на основе общечеловеческих ценностей, творческой и профессиональной конкурентоспособности, готовой к принятию и преодолению вызовов окружающего мира и удовлетворённой качеством своей жизни.

По направлению «Новое гуманитарное знание 100 новых учебников на казахском языке», касательно деятельности врача, организована группа переводчиков из числа преподавателей вуза. Уже переведены на государственный язык учебники по Патологии, Травматологии и ортопедии, Инфекционным заболеваниям, Детской терапевтической стоматологии, Хирургии.

Преподавателями кафедры казахского языка для будущих филологов, в рамках проекта, готовятся к переводу книги по филологии.

Кафедра Истории Казахстана и социально-политических дисциплин успешно реализует направление «Сакральная география».

Было организовано 3 экспедиции с участием студентов I курса к сакральным местам Карагандинской области (Каркаралинский район, Сарыаркинская пирамида). По материалам путешествий и экскурсий составлен КРАТКИЙ СПРАВОЧНИК-ПУТЕВОДИТЕЛЬ, в котором рассказывается об известных исторических памятниках и интересных природных объектах Карагандинской области.

В перспективе планируется разработать тематический цикл «Легенды и мифы, их роль в формировании религиозного мировоззрения» (зарождение народных обычаев и традиций Казахстана).

Прошёл I республиканский студенческий хакатон «Healthtech».

В соревнованиях хакатона приняли участие обучающиеся из 8 вузов и колледжей страны.

Более 35 мероприятий проведено по переходу казахского языка на латинскую графику: встречи с обучающимися, заседания круглых столов, семинары, дебаты. Организован департамент триединства языков, в котором работает научная лаборатория по переводу казахского языка на латинскую графику.

Разработана «Дорожная карта по внедрению полиязычного образования». Преподавателями кафедры казахского языка проведён цикл лекций для сотрудников и обучающихся университета на тему: «Переход на латиницу как фактор развития казахского языка»; конкурс эссе «История развития казахского языка с использованием латинской графики».

По вопросу информированности студентов о программе «Рухани жаңғыру» подготовлены анкеты для студентов.

Опубликовано 28 научных статей ППС и обучающихся вуза по тематике программы «Рухани жаңғыру».

Проделано немало работы, есть планы на будущее по успешной реализации задач «Рухани жаңғыру»: продолжение работы проекта «республиканский студенческий хакатон «Healthtech».

Приобщение к культуре казахстанского народа иностранных студентов, обучающихся в вузе по академической мобильности через центр «Welcome» и локальный комитет «Ассоциации студентов-медиков Казахстана «KazMSA».

Развитие проектов в рамках «сакральной географии».

Развитие лаборатории технического творчества студентов.

Увеличение количества студенческих социальных проектов (волонтерское движение, проект «больничные клоуны») через развитие студенческого самоуправления, студенческой республики «Самрук».

И здесь важно, чтобы все мы, помнили, что главное - это внутреннее желание и готовность к изменениям. Время никого не ждёт, и модернизация, как и сама история, бесконечно продолжающийся процесс.

«Алло, мы ищем таланты!»

Талант - дар, которым обладает не каждый. Это есть уникальные способности человека, которыми он способен восхитить любого, кто хоть раз увидит, либо услышит его, что является большой редкостью.

Русский хирург и учёный-анатом, естествоиспытатель и педагог, профессор, создатель первого атласа топографической анатомии, основоположник русской военно-полевой хирургии, основатель русской школы анестезии, Николай Иванович Пирогов, высказывал мысль о том, что врач, не имеющий общего образования и не интересующийся произведениями великих писателей и поэтов, не врач, а ремесленник. Он говорил, выступая перед студентами на тему: «Быть или казаться», что полное мирозерцание, т.е. мировоззрение человека, не может быть построено одними естественными науками без других отраслей знания, без обращения к искусству.

Учёба в медицинском вузе отнимает больше, чем всё свободное время студентов. Тем не менее, находятся те, кто не только хорошо проявляет себя в «грызении» гранита науки, но и даёт волю талантам. Именно такие студенты пришли на творческий марафон «Алло, мы ищем таланты», который прошёл в рамках программы Рухани жаңғыру по студенческому молодёжному проекту «Сарыарқа жастары».

Количество представленных коллективов порадовало разнообразием: театр танца «Golden step», Народный ансамбль восточных танцев «Қарақөз», дискуссионные клубы «Намыс» и «INSIGHT», ассоциация медицинской молодёжи «KazMSA», клуб инициативных студентов (КИС), хоровой коллектив, домбровский оркестр, команды КВН казахской и русской лиги, авторско-поэтический клуб «Жыр жауһар», молодёжный центр здоровья «Жұлдыз», театральный кружок, кружок изобразительного искусства (ИЗО), вокальный кружок, коллектив современного танца «Yes Team», кружок «Конферансье», клуб молодых журналистов «KSMU-Life», женский клуб «Ақжүніс», локальный комитет республиканского движения «Альянс студентов Казахстана», служба поддержки студентов, волонтерская организация «VolTeKSMU», студенческое научное общество (СНО), команда «Enactus KSMU».

Важна не только цель, но и дорога к ней.

Требование творить по законам красоты в полной мере относится к медицине, врачебной деятельности. Выполнение такого требования аналогично творчеству в искусстве, создающему художественные ценности. Внутренняя связь медицины и искусства основана на общности объекта их познания и воздействия, каковыми являются человек, его внутренний и окружающий его мир вещей, звуков, цветов, их сочетаний.

Заниматься творчеством в свободное время, или выкраивать минуты и часы на подготовку к выступлению - смысл огромного движения, которое объединяет людей самой крепкой дружбой, делая их семьей.

Жол ашар

Прошла традиционная викторина «Жол ашар» в рамках программы Рухани жаңғыру по студенческому молодёжному проекту «Сарыарқа жастары».

«Жол ашар» - это спортивно-интеллектуальная игра, помогающая студентам первого курса освоиться в стенах «Alma mater».

В этом году викторина проходила в форме квест – игры. Для выполнения заданий необходимо было расшифровать текст с указанием места, по прибытию на которое, участники делали общекомандное фото для подтверждения своего участия в игре на определённой локации и, только после этого факта, получали следующее задание.

Команда ZKD (специальность Технология фармацевтического производства) затратила наименьшее количество времени на выполнение всех заданий, стала победителем и получила кубок. Все участники команды были награждены дипломом I степени.

Следующие победители – команда The best (специальность Технология фармацевтического производства) и команда «Victory Pharm» (специальность Фармация) получили дипломы II и III степени.

Кроме этого, были отмечены команды в номинациях «Лучшая форма, девиз и эмблема», «Лучшее селфи на фоне вуза».

Отдел по работе с молодёжью.

Туған жер

Армысың туған жерім, аялы елім,
Жаныма жұмақ мекен, саялы едің.
Ұям едің сен менің түлеп ұшқан,
Көңілімнің әдемі бояуы едің.

Аманат етіп кеткен атам маған
Армысың сары төсім, жапан далам.
Бар ғалам тіршілігі, төрткіл дүние,
Өзіңнен басталады жахан маған!

Армысың ашық аспан, сәулелі күн,
Келгелі зерттеп сені әурелімін.
Армысың тұнық түндер, ай жұлдыздар,
Байлығы сендерсіңдер мендегің!

Армысың туған- туыс ауылдасым,
Армысың сиңлілерім, бауырласым.
Туған жер жеттім бүгін саған деген
Махаббатым алауы жалындасым!

Таусылмаған жанымның әнімісің,
Мен сенің қасиетіңнің балын іштім.
Құшағыңды аш туған жер мен келемін,
Кеудемдегі от болып сағынышым!

Тілім менің

Армысың ардақтаған халқым менің,
Әлемге аян болған даңқың елің.
Көтеріп ана тілдің дәрежесін,
Қастерле әдет ғұрып салтыңды елім.

Ана тіл бесік жырмен келген тілім
Санама ақыл білім берген тілім.
Ана тіл өмірімнің өзеніндей
Арайлап атқан таңым жарық күнім!

Ана тіл - айғақталып ата заңда
Биік тұр мәртебесі бүгін таңда
Ана тіл - мемлекеттің ортақ тілі
Елімде мекендеген барлық жанға

Біріміз құрметтейік бірімізді
Түзейік орын алған мінімізді
Сөйлесу ана тілде парызымыз
Жүрейік шұбарлатпай тілімізді

Бірлесіп жақын менен алысымыз
Толағай арта берсін табысымыз
Сөйлейік ана тілде барлық қазақ
Оянып қазақ деген намысымыз!!!

Қазақстан

Қазақстан туып өскен жерімің,
Байлығың мол кең байтақ елімің.
Туып өскен өзіңнің құт мекенім,
Сондықтанда қымбатсың сен мен үшін.

Астанамның келбетіне тамсанам,
Бір көруге құмарлатқан қанша адам.
Қазақстан тәуелсіз ел болды,
Арман болып ата - бабам аңсаған.

Бәйтерегім көкте бұлтпен таласқан,
Барлық әлем елдігіммен санасқан.
Отанысың сан ұлттармен ұлыстың,
Ынтымағы бір - бірімен жарасқан.

Қазақстан бар әлемді таң қылып,
Жырға қостым мақтанышпен ән қылып.
Қазақстан биік болсын мәртебең,
Қазақстан жаса жаса мәңгілік!

Мұқағалиға арнау

Қазақта дарындар көп адуынды,
Қара сөз танытқан ғой ақын ұлды.
Қарасазда қара шал отбасында,
Арқыраған ақпанда Мұқаң туды.

Қажырлы қайсар болды Мақатаев,
Өжет ұл өнерлі ер таңғажайып.
Ұлтының иманы мен тілі ділін,
Зерттеген кеткенінше көзден ғайып!

Нар тұлға Алатаудың ақиығы,
Халқының ұлы ақынға берген сыйы.
Күніне сансыз ақын туғанменен,
Дарыны асқақ шабыты болмас күйі!

Ауылым

Балалықтың куәсі болған ауылым,
Өзіңменен байланысты тағдырым.
Ауылда өткен күндерімді сағынам,
Қасиетіңе мен өзіңнің табынам.

Ешбір жерге теңестіре алмадым,
Таза ауа, бақша, бауды тауларды.
Ешбір жерден іздеп таба алмадым,
Қарапайым, ашық жарқын жандарды.

Қаланың тарылғанда ауасынан,
Даланың жұпар иісін сағынамын.
Ауылым кіндік қаным тамған жерім,
Өзіңе қайтуға әркез асығамын.

Алыста жүрсемде мен өзіңнен,
Жүрегім ауылда деп сезінемін.
Үкілеген үміттіңді ақтап әлі,
Тек қана биіктерден көрінемін.

Медицина мектебінің 1 курс студенті
Қаблақат Роза Амангелдіқызы

С Юбилеем!

Поздравляем с 70 - летием профессора кафедрынутрициологии и гигиены Сраубаева Ермека Ныгметовича.

Нашему коллеге, другу и учителю Сраубаеву Ермеку Ныгметовичу исполняется 70 лет. Его яркая жизнь является примером отношения большого человека к своему профессиональному долгу, коллегам, ученикам, близким.

Пройдя тернистый жизненный путь становления в профессии, в творчестве, Ермек Ныгметович показал самые высокие качества Человека, Ученого, Педагога.

После окончания с отличием санитарно-гигиенического факультета КГМИ в 1972 году он был направлен на работу на должность ассистента кафедры гигиены труда в Alma Mater. Высокая ответственность к порученному делу, хорошая спортивная закалка: Ермек Ныгметович был в студенчестве чемпионом Казахстана по вольной борьбе, мастером спорта СССР, позволили ему серьезно заняться научными исследованиями. И это не было случайностью. Будучи студентом, Е.Н. Сраубаев активно занимался в научном кружке кафедры биологической химии под руководством профессора Якубовской Валентины Иосифовны, осваивал методы научных исследований и к концу обучения в институте имел научные публикации. Организаторские способности Ермека Ныгметовича проявились уже в студенчестве: он возглавил совет молодых ученых и студентов КГМИ. Закономерен был и дальнейший его шаг - поступление в аспирантуру НИИ гигиены труда и профессиональных заболеваний МЗ СССР с последующей блестящей защитой кандидатской диссертации. По возвращении в родной институт Е.Н. Сраубаев активно занимался преподавательской и научной деятельностью, пройдя ступени высоких должностей и получив ученую степень доктора медицинских наук, ученые звания доцента, а затем профессора и врача высшей категории.

Особое место в жизни Ермека Ныгметовича занимает период, когда он организовывал, а впоследствии, возглавил научно исследовательский центр (НИЦ) Карагандинского государственного медицинского института. Его научный опыт, организаторские способности позволили успешно координировать и выполнять научные исследования по актуальным проблемам гигиены, по изучению состояния здоровья населения. Этот период можно считать началом становления научной школы гигиены профессора Сраубаева Ермека Ныгметовича. Научные коллективы при его непосредственном участии проводили научные изыскания по изучению влияния Семипалатинского ядерного полигона на здоровье населения, изучались вопросы гигиены труда рабочих на Карагандинском металлургическом комбинате, на горно-обогатительном комбинате Акчатау. Ермек Ныгметович руководил фундаментальными научными исследованиями по оценке деятельности космодрома «Байконур» на здоровье населения, по разработке концепции по улучшению условий труда и состояния здоровья лиц старших возрастных групп, по разработке гигиенических основ формирования здоровья населения Центрального Казахстана, по

оценке влияния топливно-энергетического комплекса на качество окружающей среды и здоровье населения Казахстана. Впоследствии, по результатам выполненных исследований успешно защищали кандидатские и докторские диссертации аспиранты, докторанты, соискатели, которыми руководил профессор Е.Н. Сраубаев, и которые стали его учениками. Данные статистики свидетельствуют, что под руководством Ермека Ныгметовича защищены 11 докторских, 17 кандидатских диссертаций, одна диссертация доктора философии (PhD), 7 магистерских диссертаций. Это и есть научная гигиеническая школа профессора Сраубаева Ермека Ныгметовича, достоинством которой являются люди, прошедшие свой путь в науке и продолжающие трудиться не только в Alma Mater, но и за ее пределами, приумножая славу родного вуза.

Е.Н. Сраубаев был инициатором и вдохновителем идеи создания в Казахстане впервые за всю его историю научно - исследовательского института по охране труда. В 2004 году при поддержке Министра труда и социальной защиты населения РК Н. Коржовой Постановлением Правительства РК от 13 августа 2004 г. №854 был создан «Республиканский научно-исследовательский институт по охране труда» Министерства труда и социальной защиты населения Республики Казахстан, в котором первым исполняющим обязанности директора вновь созданного предприятия - РГКП «РНИИОТ» МТ СЗН РК был его ученик.

У Е.Н. Сраубаева большой послужной список достижений и наград. Он является автором 476 публикаций в отечественных и зарубежных изданиях, автором учебников, методических руководств и монографий. Возглавляя Национальный центр гигиены труда и профессиональных заболеваний, Е.Н. Сраубаев был председателем Диссертационного совета по защите докторских и кандидатских диссертаций по научным специальностям «Гигиена» и «Медицина труда», был и остается членом редакционных советов в журналах «Медицина труда и промышленная экология» (Москва), «Охрана труда. Казахстан» (Астана), «Медицина и экология» (Казахстан), «Вестник Медицинского центра Управления Делами Президента Республики Казахстан» (Астана), главным редактором журнала «Гигиена труда и медицинская экология», издаваемого Национальным центром гигиены труда и профессиональных заболеваний. Ермек Ныгметович является Почетным профессором НИИ железнодорожной гигиены (Москва), он удостоен звания академика РАЕ, заслуженного деятеля науки и образования (РАЕ), награжден Орденом Чести Петра Великого, медалью Вильгельма Лейбница, неоднократно признавался «Лучшим преподавателем ВУЗа», является отличником здравоохранения РК, отличником в сфере образования РК.

Е.Н. Сраубаев – многогранная личность. Его неутомимость, постоянный поиск нового, потребность поделиться об этом с окружающими, позволяют Ермеку Ныгметовичу читать блестящие лекции и проводить занятия со студентами и врачами на качественно высоком уровне. Его авторитет не оспорим. Принципиальность, ответственность, уважение к окружающим позволяют Ермеку Ныгметовичу быть прекрасным человеком, коллегой, другом, учителем с большой буквы.

Дорогой Ермек Ныгметович! В этот прекрасный осенний день Вашего рождения примите наши теплые поздравления и пожелания здоровья, счастья, благополучия, дальнейшего творчества, успехов во всех Ваших делах.

С уважением и благодарностью Ваши друзья, коллеги, ученики.

Ректору КГМУ,
Профессору
Досмагамбетовой Р.С.

Уважаемая госпожа Досмагамбетова Р.С.!

19-20 сентября 2018 года, в городе Астана, Республика Казахстан, состоялась Международная научно-практическая конференция «Хризотил и безопасность». Оргкомитет конференции благодарит Вас за участие в конференции сотрудников Вашего университета: д.м.н., профессора Ибраева Серика Айтмаковича с очень познавательным для участников конференции докладом и его коллег: к.м.н., доцента Жарылкасын Ж.Ж. и магистра, м.н. Алексеева А.В.

*Сохранение здоровья трудящихся общая задача медицинской науки и профсоюзов.
Большое спасибо за многолетнее плодотворное сотрудничество!*

*А.Холзаков
Председатель Международного альянса
профсоюзных организаций «Хризотил»*

"Здравствуйте! Мы, Калтаева Акбота Бахытбеккызы и Николаева Дарья А., хотим выразить огромную благодарность всей команде хирургического отделения, команде под руководством Абатова Нуркаси Толепбергеновича. Большое спасибо за заботу о нашем здоровье, за огромный и нелегкий труд в целях достижения нашего здоровья. За то, что все наше лечение и операция прошли без каких - либо эксцессов и отрицательных нюансов. Мы желаем процветания Вам в вашей сфере, легкой руки, здоровья и успехов. Мы Вам очень признательны и премного благодарны за наше нынешнее здоровье!"

Члены редакционной
коллегии: **М. К. Телеуов,**
Р. С. Досмагамбетова,
Председатель
редакционного совета
В. Б. Молотов-Лучанский
Редактор
Н. Азарова
Компьютерная верстка
А.Маралбай
Дизайнер
З. Урманова
Фото
К. Павленко

Регистрационное свидетельство №16468-Г от 21.04.2017 г.
выдано Министерством информации и коммуникаций
Республики Казахстан
Собственник: РГП ПХВ «Карагандинский
государственный медицинский университет»
Министерства здравоохранения РК
Адрес редакции: 100008, г. Караганда,
ул. Гоголя, 40, каб. 215.
Телефоны: 8 (7212) 51-34-79. E-mail: info@kgmu.kz
Выходит 1 раз в месяц. Тираж: 500 экз.

Отпечатано в корпоративном фонде «Буланды»
Общественного объединения
«Казахское общество слепых»
Акмолинская область, Буландынский район
г. Макинск, ул. Громова, 73/2
Тел.: 8 702 484 88 13,
Звонить: по вопросам публикации -
8 (7212) 51-38-97, (доб. 1228)
по распространению газеты - 8 (7212) 51-89-31
Опубликованные материалы не всегда отражают
точку зрения редакции. Ответственность за
достоверность сведений, содержащихся
в публикациях газеты, несут авторы публикаций.

100008, г. Караганда, ул. Гоголя, 40
тел.: +7/7212/ 51 34 79

www.kgmu.kz

издается с 1957 года